

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ PREZENČNÍ STUDIUM

2014–2015

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Lenka Bohušová

Trestní sankce, výkon trestů

Praha 2015

Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Martina Prokopová

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR FULL-TIME STUDIES

2014 - 2015

BACHELOR THESIS

Lenka Bohušová

Criminal penalties, prosecution of punishment

Prague 2015

The Bachelor Thesis Work Supervisor:

JUDr. Martina Prokopová

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne.....

Lenka Bohušová

Poděkování

Chtěla bych poděkovat za odborné vedení této bakalářské práce a cenné rady
JUDr. Martině Prokopové.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá analýzou problematiky trestního práva související s druhy trestních sankcí a s jejich výkonem v České republice. Stěžejní část práce je věnována zásadám pro ukládání trestních sankcí, jejich systému a jednotlivým druhům.

Klíčová slova

Druhy trestů, trest, trestní právo, trestní sankce, věznice, výkon trestů

Annotation

Bachelor thesis analyzes the problems of criminal law related to the kinds of criminal sanctions and their performance in the Czech Republic. The main part is devoted to the principles for the imposition of criminal sanctions, the system and the individual species.

Key words

Criminal law, criminal sanctions, prison, prosecution of punishment, punishment, types of punishment

OBSAH

ÚVOD	9
1 TRESTNÍ PRÁVO V ČESKÉ REPUBLICE	11
1.1 Vymezení a účel trestního práva	11
1.2 Prameny trestního práva	16
1.3 Teorie účelu trestu	19
2 DRUHY TRESTŮ	21
2.1 Obecné zásady pro ukládání trestních sankcí	21
2.2 Tresty	23
2. 2. 1 Peněžitý trest	23
2. 2. 2 Obecně prospěšné práce	24
2. 2. 3 Podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody	25
2. 2. 4 Podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody s dohledem	25
2. 2. 5 Domácí vězení	26
2. 2. 6 Zákaz činnosti	27
2. 2. 7 Zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce	27
2. 2. 8 Zákaz pobytu	27
2. 2. 9 Propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty	27
2. 2. 10 Propadnutí majetku	28
2. 2. 11 Vyhoštění	28
2. 2. 12 Nepodmíněný trest odnětí svobody	29
2. 2. 14 Ztráta čestných titulů nebo vyznamenání a ztráta vojenské	29
hodnosti	29
2. 2. 15 Výjimečný trest odnětí svobody	30
2. 2. 16 Exkurz: Trest smrti	30
2. 3 Ochranná opatření	31
3 VÝKON TRESTŮ	33
3. 1 Výkon trestů se zaměřením na omezení osobní svobody	33

3. 1. 1 Trest obecně prospěšných prací	33
3. 1. 2 Trest domácího vězení	35
3. 1. 3 Podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody	39
3. 1. 4 Odnětí svobody	41
4 VĚZEŇSTVÍ.....	47
4.1 Druhy výkonů trestů	47
4.2 Věznice České republiky	48
ZÁVĚR.....	49
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	52
SEZNAM PŘÍLOH	56

ÚVOD

Právo nás provází celým životem, mnohdy si to ani neuvědomujeme.

Pro každou lidskou společnost je charakteristické stanovení určitých zásad soužití svých obyvatel. Tyto zásady nazýváme společenská pravidla a tato pravidla jsou obsažena v normách a pravidlech dané společnosti. Postupem si je jednotlivci v procesu *socializace*¹ osvojují a to dvěma způsoby. Prvním způsobem je učení vědomé a druhý způsob je učení nevědomé.

Při zavádění pravidel se musí myslet i na případy, kdy bude docházet k jejich porušování, protože vždy tato situace dříve či později nastane. Tedy kromě zavádění pravidel se rovněž vytváří systém reagování na nedodržování zásad a norem, aby se zajistila bezpečnost ostatních členů, jejich další vývoj a plynulý chod společnosti. Žádoucí společenské *konformity*² je dosahováno prostřednictvím sociální kontroly a ji doprovázejících sankcí. Za sankci je považována různá reakce chování jednotlivce nebo skupiny, která si klade za cíl zajistit dodržování dané normy a to ve dvou odlišných způsobech. První způsob je forma tzv. pozitivního způsobu, tedy odměna. Druhým způsobem je forma tzv. negativního způsobu, tedy trest.³ Druhý způsob spojený s trestními sankcemi a jejich výkonem je podkladem pro další podrobné zkoumání její problematiky v celé této práci.

Související trestní problematika je často obyčejnými lidmi podceňována a nepochopena, a z tohoto důvodu je v dalších kapitolách snadněji vysvětlena a popsána.

Cílem této práce je obecné seznámení s tématem trestního práva a konkrétně s trestními sankcemi a s jejich výkonem v České republice. Téma je to dost rozsáhlé a z tohoto důvodu jsou v této práci uvedené pouze základní důležité informace.

První kapitola je věnovaná vymezení a účelu trestního práva, pramenům trestního práva a to i těm mezinárodního charakteru a jeho teoriím.

V druhé kapitole se zaměřím na druhy trestů a na zásady jejich ukládání.

Třetí kapitola se orientuje na výkon trestů a to především na ty tresty, které omezují osobní svobodu. Zmíním se i o problematice spojené s mladistvými.

---

¹ Proces, při kterém se jedinec začleňuje do společnosti, přičemž si osvojuje její hodnoty, normy, chování, schopnosti a učí se sociálním rolím.

² Přizpůsobení se převažujícím či dominantním názorům, požadavkům, normám skupiny či společnosti, v níž člověk žije, a potlačení projevů vlastních.

³ KUCHTA, J., VÁLKOVÁ a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha: 2005, s. 183-184.

Čtvrtá kapitola se okrajově věnuje vězeňství v České republice, které úzce souvisí s výkonem trestů. Zaměřím se na druhy výkonů trestů ve vězení a způsob umístění pachatelů k výkonu trestu odnětí svobody. Pro úplné pochopení problematiky spojené s ukládáním a výkonem trestů i z vnitřního pohledu z věznice je do této práce zahrnut rozhovor s vězněm, který se spolu se slangovým vězeňským slovníkem nachází v přílohách. V tomto případě s mužem, který se sám dobrovolně rozhodl promluvit o životě tzv. na druhé straně, a který svými názory pomůže přiblížit lidem, kteří si nedovedou život za mřížemi ani představit, realitu tohoto života.

Dále do příloh zařadím nejpočetnější tresty uložené soudy v České republice v letech 2000 - 2012.

Výběrem tohoto tématu byl důvod dlouholetého zájmu o právo, převážně trestní právo a to již od studia střední školy právní se zaměřením právně-ekonomickým absolvované v Liberci.

1 TRESTNÍ PRÁVO V ČESKÉ REPUBLICE

1.1 Vymezení a účel trestního práva

Trestní právo v České republice je součástí českého právního řádu a je odvětvím veřejného práva. Cíl trestního práva je chránit práva fyzických osob a právnických osob a také další primární hodnoty garantované Ústavou České republiky⁴ a Listinou základních práv a svobod⁵ (tzv. právní statky) a v konfliktních situacích prosadit právo proti bezpráví. Trestněprávní ochrana záleží v tom, že trestní právo určuje, které společensky škodlivé činy jsou trestné a stanovuje tresty za jejich spáchání a upravuje i ukládání tzv. ochranných opatření. V trestním právu nejvýrazněji vystupují základní etické hodnoty, na kterých je postaven právní stát a občanská společnost. Z těchto hodnot vychází utváření právních statků, trestněprávních norem a skutkových podstat trestných činů a pravidel pro aplikaci trestních sankcí.⁶

Na základě těchto obecných přístupů vymezujeme pojem trestního práva, který musí vycházet z ochrany, kterou trestní právo poskytuje před kriminalitou, jenž útočí proti nejdůležitějším právním statkům naší společnosti, tedy nejdůležitějším chráněným právním hodnotám a také chráněným společenským zájmům. Do chráněných právních statků spadá zejména práva a oprávněné zájmy fyzických osob a právnických osob a dalších subjektů, jakož i právem chráněné zájmy společnosti a státu, včetně ústavního zřízení České republiky před trestnými činy taxativně uvedenými v trestně právních normách tím, že vymezuje co je trestný čin, stanoví podmínky trestní odpovědnosti, okolnosti vylučující trestní odpovědnost a také důvody zániku trestní odpovědnosti, druhy trestních sankcí, způsob jejich ukládání, výkonu i zániku jejich výkonu, včetně podmínek zahlazení odsouzení.⁷

Trestní právo je právem subsidiárního charakteru, tudíž trestněprávní ochrana je na místě jen tehdy, pokud k ochraně nepostačují prostředky ostatních právních odvětví,

---

⁴ ČESKO. Zákon č. 1/1993 Sb. ústavní zákon České národní rady - Ústava České republiky. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. [online]. [13.9.2015]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>.

⁵ ČESKO. Zákon č. 2/1993 Sb. ústavní zákon České národní rady - Listina základních práv a svobod, jako součásti ústavního pořádku České republiky ve znění zákona č. 162/1998 Sb. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. [online]. [13.9.2015]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>.

⁶ ŠAMAL, P., NOVOTNÝ O., GRIVNA T., HERCZEG J., VANDUCHOVÁ M., VOKOUN R. a kol., *Trestní právo hmotné*. Praha: 2014. s. 31.

⁷ Tamtéž.

zejména práva občanského, správního, rodinného apod., z tohoto důvodu je trestněprávní řešení považovat vždy za nejzažší řešení ve smyslu principu *ultima ratio*⁸. V tomto smyslu se občas mluví o trestním právu jako o právu sekundárním (druhotném), avšak nesmí být chápáno jako doplněk primárního předmětu právní regulace ve smyslu jeho sankcionování, jde o právo zcela samostatné, vykazující veškeré elementy práva ve smyslu právního odvětví, protože jednoznačně vymezuje předmět ochrany (obecně tím, že vymezuje - co je trestný čin a samo stanoví podmínky trestní odpovědnosti, tak i konkrétně vymezením jednotlivých skutkových podstat trestných činů, a také stanovením zvláštních trestních sankcí). Trest je charakteristickou sankcí pouze v trestním právu. Ochranná opatření, která však již nejsou vlastní jen v trestním právu, jsou doplňujícím prostředkem ochrany v rámci trestních sankcí.⁹

Rozlišujeme trestní právo hmotné, neboli materiální a trestní právo procesní, neboli formální. Trestní právo hmotné stanovuje co je trestným činem a jaký trest lze za něj uložit a také jaké ochranné opatření lze při jeho spáchání uložit.¹⁰ Trestní právo procesní upravuje trestní řízení, tedy to je procedurální postup trestních orgánů v trestních věcech.¹¹

Mezi hmotněprávním a procesně právním aspektem je třeba přísně rozlišovat. Obzvláště je důležité rozlišovat mezi pachatelem (hmotněprávní termín) a podezřelým, obviněným, obžalovaným a odsouzeným (procesněprávní termíny). Dále mezi tresty a ochrannými opatřeními (hmotněprávní sankce) a předvedením, zadržením či vazbou (procesněprávní opatření). Tyto rozdíly vystoupí názorně do popředí při porovnání hmotněprávního vztahu a hlavního procesněprávního vztahu. Hmotně právní vztah vzniká spácháním trestného činu mezi jeho pachatelem a státem, kdežto hlavní procesně právní vztah je vztah mezi obviněným (obžalovaným) a orgány činnými v trestním řízení. Trestní právo hmotné je kodifikováno v trestním zákoníku. Trestní právo procesní je kodifikováno v trestním řádu. Obdobně jako v občanském právu můžeme od trestního práva ve smyslu objektivním (souhrn závazných a vynutitelných právních norem upravující trestní moc státu a poskytující ochranu nejdůležitějším právním

---

⁸ Latinský název - poslední instance.

⁹ ŠAMAL, P., NOVOTNÝ O., GRIVNA T., HERCZEG J., VANDUCHOVÁ M., VOKOUN R. a kol., *Trestní právo hmotné*. Praha: 2014. s. 31-33.

¹⁰ ŠAMAL, P., NOVOTNÝ O., GRIVNA T., HERCZEG J., VANDUCHOVÁ M., VOKOUN R. a kol., *Trestní právo hmotné*. Praha: 2014. s. 33.

¹¹ CÍSAŘOVÁ, D. FENYK, J. a kol., *Trestní právo procesní*. Praha: 2008.

statkům) diferencovat trestní právo ve smyslu subjektivním (obsahuje právo státu, aby za činy označené v trestním zákoníku za trestné, ukládal pomocí trestních soudů trestní sankce stanovené zákonem). Trestní právo subjektivní v tomto smyslu však není ničím jiným nežli jednou z funkcí státu, která nepostradatelně vyplývá z trestního práva ve smyslu objektivním.¹²

Součástí trestního práva hmotného je také trestní právo mezinárodní. Je třeba ho odlišovat od mezinárodního trestního práva, které je dílem mezinárodního práva veřejného a upravuje trestní odpovědnost fyzických osob za zločiny podle mezinárodního práva, kterým se rozumí zločiny proti míru, válečné zločiny i zločiny proti lidskosti, o kterých rozhodují mezinárodní trestní tribunály, například stálý Mezinárodní trestní soud v Haagu zřízený na základě tzv. Římského statutu schváleného dne 17. 7. 1998.¹³

O trestním právu hmotném se sem tam hovoří jako o trestním právu v užším slova smyslu nebo jako o kriminálním trestním právu, protože vedle něj se vyskytuje i správní trestní právo, o kterém nauka správního práva přesněji hovoří jako o správním trestání. Správní trestání je součástí práva správního, nikoli trestního, avšak se také významně podílí na ochraně proti protiprávním činům, jenž mají povahu správních deliktů (ne trestních) - přestupky, jiné správní delikty fyzických osob a správní delikty právnických osob, za které jsou ukládány správní sankce (ne tresty), proto není vhodné používat pojem správní trestní právo, který může být zavádějící.¹⁴

Funkce trestního práva se dedukují z pojetí právního státu, vycházející zejména z vázanosti demokratického státu právem a z ochrany lidských práv, jakož i v návaznosti na to z postavení trestního práva v českém právním systému. Přitom je třeba odrážet i základní ústavní principy zákonitosti, garance lidských práv a svobod a ochrany individuálních a společenských zájmů. Se zohledněním k obecným funkcím práva se na tomto podkladě zpravidla vymezují ochranná, regulativní a preventivně-represivní funkce trestního práva.¹⁵

---

¹² ŠAMAL, P., NOVOTNÝ O., GŘIVNA T., HERCZEG J., VANDUCHOVÁ M., VOKOUN R. a kol., *Trestní právo hmotné*. Praha: 2014. s. 33-34.

¹³ ŠTURMA, P., *Mezinárodní a evropské kontrolní mechanismy v oblasti lidských práv.2*. Praha:2003. s. 83.

¹⁴ ŠAMAL, P., NOVOTNÝ O., GŘIVNA T., HERCZEG J., VANDUCHOVÁ M., VOKOUN R. a kol., *Trestní právo hmotné*. Praha: 2014. s. 34.

¹⁵ ŠAMAL, P., NOVOTNÝ O., GŘIVNA T., HERCZEG J., VANDUCHOVÁ M., VOKOUN R. a kol., *Trestní právo hmotné*. Praha: 2014. s. 35.

Základní funkcí trestního práva je ochrana společnosti před kriminalitou, tedy ochrana před trestnými činy, za které lze považovat pouze ty činy vyššího stupně škodlivosti pro společnost tedy pro chráněné právní statky.¹⁶ Tato ochrana společnosti se uplatňuje především prostřednictvím postihu trestných činů, za které lze považovat jen ty protiprávní činy, které jsou v trestním zákoníku označeny za trestné a také jsou zde uvedeny jejich znaky. Trestní právo jako prvek systému společenské a státní kontroly se zaměřuje a omezuje na ochranu před trestnou činností a přitom se musí významně podílet na udržení kriminality v určitých hranicích a dle možností i k jejímu pozvolnému omezování. Poměr trestního práva vůči demokracii je dán především tím, že vytváří demokracii náležitý a potřebný prostor, ale zároveň nezasahuje do společenského, politického a hospodářského života z jiného důvodu než k ochraně před trestnými činy stanovenými v trestním zákoníku¹⁷ nebo v jiných zákonech, které spadají do pramenů trestního práva. Tím ochranná funkce navazuje na zásadu subsidiarity trestní represe (včetně principu ultima ratio) a brání i tzv. hypertrofii trestní represe (je příznačná pro totalitní režimy).¹⁸

Regulativní funkce tkví v přesném vymezení podmínek a hranic trestní odpovědnosti a vymezení podmínek ukládání trestů a ochranných opatření, včetně vymezení jejich druhu a také výměry (tímto navazuje na zásadu zákonnosti). Tato funkce napomáhá správné kvalifikaci spáchaných skutků a uložení přiměřených a spravedlivých trestů a ochranných opatření jejich pachatelům.¹⁹

Funkce preventivně-represivní navazuje na ochranou funkci trestního práva. Zahrnuje v sobě prevenci i represí, protože trestní právo se zaměřuje nejen na předcházení trestné činnosti, ale zároveň i na různorodý a individualizovaný spravedlivý postih postih pachatelů trestných činů. Jednota prevence a represe se zužitkuje jak z hlediska základů trestní odpovědnosti, tak i při ukládání trestů. V záležitosti spáchání trestných činů působí trestní právo v souladu s touto funkcí represivně i preventivně. Co se týče pojetí trestní odpovědnosti, trestní právo činí jak preventivně a to stanovením skutkových podstat trestných činů a dalších podmínek trestní odpovědnosti, tak i

---

¹⁶ NOVOTNÝ, O., *O trestu a vězeňství*. Praha: 1969. s. 7.

¹⁷ ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. [online]. [13.9.2015]. Dostupné z: <http://www.trestnizakonik.cz/>.

¹⁸ ŠAMAL, P., NOVOTNÝ O., GRÍVNA T., HERCZEG J., VANDUCHOVÁ M., VOKOUN R. a kol., *Trestní právo hmotné*. Praha: 2014. s. 35-36.

¹⁹ ŠAMAL, P., NOVOTNÝ O., GRÍVNA T., HERCZEG J., VANDUCHOVÁ M., VOKOUN R. a kol., *Trestní právo hmotné*. Praha: 2014. s. 36.

represivně a to uplatňováním trestní odpovědnosti vůči pachatelům konkrétních trestných činů (fyzickým osobám a právníckým osobám). Shodně tak o oblasti trestních sankcí plní funkci ochrany společnosti uložený trest jak vůči pachateli trestného činu, jemuž byl trest vyměřen - tímto se projevuje moment represe (v podobě postihu pachatele a zabránění mu v další trestné činnosti), ale zároveň také moment individuální prevence (v podobě výchovy pachatele - u fyzické osoby k řádnému životu, resocializaci a reintegraci do společnosti anebo u pachatele - u právnícké osoby k ovlivnění její další činnosti, aby se vyvarovala protispolečenským trestným činům a aby byla v souladu s právním řádem), a současně i moment generální prevence vzhledem k dalším osobám (výchovné působení trestu na další členy společnosti). Preventivní význam trestního práva lze spatřovat i v tom, že zákonné vymezení trestných činů pomáhají při formování pravidel řádného lidského chování ve společnosti, při utváření právního vědomí lidí a veřejného mínění, ale i v jiných směrech. Trestní právo je pouze součástí systému sociální a státní kontroly a proto při ochraně před kriminalitou musí být jeho působení doplněné o mimotrestní preventivní opatření.²⁰

Základní vztah jednotlivých funkcí trestního práva je vztah funkcí ochranné a regulativní. Ten je doplněn působením funkce preventivně-represivní. Z hlediska působení ve společnosti tak i ve vztahu ke kriminalitě má dominantní postavení působení ochranné funkce trestního práva. Na druhou stranu je ochranná funkce zajišťována pomocí regulativní funkce trestního práva, čímž se právní regulace stává prostředkem ochrany trestním právem chráněných právních statků, rovněž i naplňování dalších cílů, zahrnutých zejména ve funkci preventivně-represivní. Při uplatňování preventivně-represivní funkce je totiž třeba dbát na vyvážené uplatňování trestní represe a prevence při ukládání trestních sankcí. Trestní zákoník vychází ze zásady pomocné úlohy trestní represe, což z pohledu účelu trestu znamená, že k jeho dosažení má vést jen nezbytná míra trestní represe, která je nutná s ohledem na povahu a vážnost spáchaného trestného činu, poměry pachatele, dosavadnímu způsobu života a možnosti jeho nápravy. Negativní projevem špatného poměru mezi generální a individuální prevencí známé z minulosti je tzv. exemplární potrestání. Exemplární potrestání je vždy

---

²⁰ ŠAMAL, P., NOVOTNÝ O., GRIVNA T., HERCZEG J., VANDUCHOVÁ M., VOKOUN R. a kol., *Trestní právo hmotné*. Praha: 2014. s. 36-38.

následkem porušení vyváženého vztahu mezi prevencí a represí a povýšením momentu trestní represe na úkor prevence.²¹

1.2 Prameny trestního práva

Jedna ze základních zásad demokratického trestního práva je zásada "žádný trestný čin, žádný trest bez zákona". Listina základních práv a svobod definuje tuto zásadu v ustanovení čl. 39 takto: "*Jen zákon stanoví, které jednání je trestným činem a jaký trest, jakož i jaké jiné újmy na právech nebo majetku, lze za jeho spáchání uložit.*"²²

Pramenem českého trestního práva není obyčej, ani rozhodnutí soudu vydané v jiném případě i přes to, že by se to týkalo téže právní otázky. Na prvním místě jsou pramenem trestního práva v České republice ústavní zákony. Jedná se o Ústavu ČR stanovující především tzv. *trestněprávní exempce*²³ poslanců a senátorů (čl. 27 odst. 1, 2) a o Listinu základních práv a svobod obsahující zákaz trestu smrti (čl. 6 odst. 3) a další řadu ustanovení, ze kterých vycházejí normy trestního práva hmotného i trestního práva procesního.²⁴

Dalším pramenem trestního práva jsou dále mezinárodní smlouvy. Takové smlouvy jsou bezprostředně aplikované a mají přednost před běžnými zákony. Jsou to zejména:

- Mezinárodní pakt o občanských a politických právech²⁵,
- Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokoly na tuto úmluvu navazující²⁶,
- dále také Úmluva proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání²⁷,

²¹ ŠAMAL, P., NOVOTNÝ O., GRÍVNA T., HERCZEG J., VANDUCHOVÁ M., VOKOUN R. a kol., *Trestní právo hmotné*. Praha: 2014. s. 36-40,

²² ŠAMAL, P., NOVOTNÝ O., GRÍVNA T., HERCZEG J., VANDUCHOVÁ M., VOKOUN R. a kol., *Trestní právo hmotné*. Praha: 2014. s. 52.

²³ Je vynětí z působnosti, zejména vynětí pachatele z působnosti orgánů činných v trestním řízení.

²⁴ ŠAMAL, P., NOVOTNÝ O., GRÍVNA T., HERCZEG J., VANDUCHOVÁ M., VOKOUN R. a kol., *Trestní právo hmotné*. Praha: 2014. s. 52-53.

²⁵ Zákon č. 120/1976 Sb. vyhláška ministra zahraničních věcí o Mezinárodním paktu o občanských a politických právech a Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech [online]. [13.9.2015]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=120&r=1976>.

²⁶ Zákon č. 209/1992 Sb. sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících. [online]. [13.9.2015]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=209&r=1992>.

²⁷ Zákon č. 143/1998 Sb. vyhláška ministra zahraničních věcí o Úmluvě proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání. [online]. [13.9.2015]. Dostupné z: <http://www.esipa.cz/sbirka/sbsrv.dll/sb?DR=SB&CP=1988s143>.

- Evropská úmluva o zabránění mučení a nelidskému a ponižujícímu zacházení nebo trestání,²⁸
- Úmluva o právech dítěte²⁹, atd.
- Početná ustanovení Ústavy, Listiny základních práv a svobod a mezinárodních smluv se týkají i trestního práva procesního a organizace soudů.³⁰

Hlavním pramenem trestního práva je trestní zákoník č. 40/2009 Sb., v platném znění. Dělí se na dvě části - na část obecnou a zvláštní, dále také obsahuje ustanovení přechodná a závěrečná. Část obecná obsahuje ustanovení společná všem trestným činům, není-li stanoveno jinak. V obecné části jsou upraveny tři hlavní úseky a to základy trestní odpovědnosti (hlava 2 - 4), ukládání trestů a ochranných opatření (hlava 5), ustanovení o zahlazení odsouzení (hlava 6), zvláštní ustanovení o některých pachatelích (hlava 7) a výkladová ustanovení (hlava 8). Ve zvláštní části nalezneme znaky skutkových podstat jednotlivých trestných činů. Trestné činy jsou rozděleny do třinácti hlav podle *druhového objektu*^{31 32}.

Dnem 1. ledna 2010 nabyl účinností tento nový český trestní zákoník - zák. č. 40/2009 Sb., ve znění pozdějších zákonů, který nahradil předchozí trestní zákon - zák. č. 140/1967 Sb., účinný od 1. ledna 1962 do 31. prosince 2009. Situace v oblasti trestního práva procesního je na tom o dost hůře. Trestní řád³³ z roku 1961 byl novelizován téměř devadesátkrát. Nacházíme se tedy v období po poloviční rekonstrukci trestního práva, protože nebyl přijat zcela nový trestní řád. Nový trestní zákoník tak

²⁸ Zákon č. 9/1996 Sb. sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Evropské úmluvy o zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání. [online]. [13.9.2015]. Dostupné z: <http://www.esipa.cz/sbirka/sbsrv.dll/sb?DR=SB&CP=1996s009>.

²⁹ Zákon č. 104/1991 Sb. Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o právech dítěte. [online]. [13.9.2015]. Dostupné z: <http://www.esipa.cz/sbirka/sbsrv.dll/sb?DR=AZ&CP=1991s104-2010m041>.

³⁰ ŠAMAL, P., NOVOTNÝ O., GRÍVNA T., HERCZEG J., VANDUCHOVÁ M., VOKOUN R. a kol., *Trestní právo hmotné*. Praha: 2014. s. 53.

³¹ Druhový neboli skupinový objekt trestného činu je vyjádřen společnými druhovými rysy individuálních objektů jednotlivých trestných činů. Jeho význam spočívá v systematickém rozdělení trestných činů uvedených ve zvláštní části trestního zákona.

³² ŠAMAL, P., NOVOTNÝ O., GRÍVNA T., HERCZEG J., VANDUCHOVÁ M., VOKOUN R. a kol., *Trestní právo hmotné*. Praha: 2014. s. 53-54.

³³ ČESKO. Zákon č. 140/1961 Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů. [online]. [13.9.2015]. In: *Sbirka zákonů, Česká republika*. Dostupné z: <http://www.esipa.cz/sbirka/sbsrv.dll/sb?DR=AZ&CP=1961s141-2015s086>.

bohužel působí se starým mnohokrát novelizovaným trestním řádem. Rekodifikační práce na novém trestním řádu postupují velice pomalu.³⁴

Trestní právo hmotné je kodifikováno v trestním zákoníku, trestní právo procesní v trestním řádu.³⁵

Vedle dříve zmíněných ustanovení se prameny trestního práva hmotněprávní povahy nacházejí i v těchto zákonech (v platném znění):

- zákon o soudnictví ve věcech mládeže³⁶,
- zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim³⁷,
- zákon, kterým se vylučuje promlčení trestního stíhání nejzávažnějších trestních činů proti míru, válečných trestných činů a trestných činů proti lidskosti, spáchaných ve prospěch nebo ve službách okupantů³⁸
- zákon o soudní rehabilitaci³⁹,
- zákon o výkonu trestu odnětí svobody⁴⁰,
- zákon o Probační a mediační službě⁴¹,
- zákon o výkonu zabezpečovací detence⁴²,

---

³⁴ JELÍNEK, J. a kol., *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*, Praha:2014. s. 11.

³⁵ ŠAMAL, P., NOVOTNÝ O., GRIVNA T., HERCZEG J., VANDUCHOVÁ M., VOKOUN R. a kol., *Trestní právo hmotné*. Praha: 2014. s. 34.

³⁶ ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb. zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže). In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. [online]. [13.9.2015]. Dostupné z: <http://www.esipa.cz/sbirka/sbsrv.dll/sb?DR=AZ&CP=1961s141-2015s086>.

³⁷ ČESKO. Zákon č. 418/2011 Sb. zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. [online]. [13.9.2015]. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. Dostupné z: <http://www.esipa.cz/sbirka/sbsrv.dll/sb?DR=AZ&CP=2011s418-2015s086>.

³⁸ ČESKO. Zákon č. 184/1964 Sb. zákon, kterým se vylučuje promlčení trestního stíhání nejzávažnějších trestních činů proti míru, válečných trestných činů a trestných činů proti lidskosti, spáchaných ve prospěch nebo ve službách okupantů. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. [online]. [13.9.2015]. Dostupné z: <http://www.esipa.cz/sbirka/sbsrv.dll/sb?DR=SB&CP=1964s184>.

³⁹ ČESKO. Zákon č. 119/1990 Sb. zákon o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů. [online]. [13.9.2015]. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. Dostupné z: <http://www.esipa.cz/sbirka/sbsrv.dll/sb?DR=AZ&CP=1990s119-1992s633>.

⁴⁰ ČESKO. Zákon č. 169/1999 Sb. zákon o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů. [online]. [13.9.2015]. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. Dostupné z: <http://www.esipa.cz/sbirka/sbsrv.dll/sb?DR=AZ&CP=1999s169-2013s276>.

⁴¹ ČESKO. Zákon č. 257/2000 Sb. Zákon o Probační a mediační službě a o změně zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, Zákon č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (zákon o Probační a mediační službě). In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. [online]. [13.9.2015]. Dostupné z: <http://www.esipa.cz/sbirka/sbsrv.dll/sb?DR=AZ&CP=2000s257-2013s303>.

⁴² ČESKO. Zákon č. 129/2008 Sb. zákon o výkonu zabezpečovací detence a o změně některých souvisejících zákonů [online]. [13.9.2015]. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. Dostupné z: <http://www.esipa.cz/sbirka/sbsrv.dll/sb?DR=AZ&CP=2008s129-2011s375>.

- ustanovení § 5 zákona o protiprávnosti komunistického režimu a odporu proti němu⁴³.

Dále mezi prameny trestního práva spadají i amnestijní rozhodnutí prezidenta republiky.⁴⁴ V příloze se pro ukázkou nachází rozhodnutí prezidenta o amnestii ze dne 3. února 1993.

1.3 Teorie účelu trestu

V historickém vývoji společnosti a její trestněprávní praxe se výklad účelu trestu různě měnil, formoval a stále je nově koncipován v závislosti na zastávaných hodnotách a úrovni právního vědomí. V zásadě rozlišujeme dva základní přístupy k ospravedlnění trestu a to přístup retribuční a přístup utilitární.⁴⁵

Retribuční teorie

Podle této teorie je trest důsledkem kriminálního jednání a nelze jej plně ospravedlňovat žádnými dalšími, byť sebeprospěšnějšími účely trestu. Tento trest má být úměrný váze trestného činu a nikoliv ostatním aspektům, z tohoto důvodu se lze setkat s vysvětlením retribučních teorií jako tzv. „zpětně hledících“.⁴⁶

Utilitární teorie

Utilitární teorie s trestem spojují především jeho budoucí působení v souladu s cíli trestní politiky. Spáchané trestné činy v minulosti nelze zvrátit, avšak je možné zabránit v jejich dalším páchání budoucím zločincům. Samotné spáchaní trestného činu není dostatečným předpokladem k potrestání. Trest lze vysvětlit jako nezbytné zlo sloužící společenským zájmům, který zmenšuje celkovou míru utrpení, které by mohlo nastat, pokud by trest nebyl uložen.⁴⁷

Mezi přední představitele myšlenky preventivního působení trestu a kritiky starého systému lze zařadit italského filozofa C. Beccariu, německého kriminalistu

⁴³ ČESKO. Zákon č. 198/1993 Sb. o protiprávnosti komunistického režimu a o odporu proti němu [online]. [13.9.2015]. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. Dostupné z: http://www.esipa.cz/sbirka/sbsrv.dll/sb?DR=AZ&CP=1993s198-2011s220_20110722.

⁴⁴ ŠAMAL, P., NOVOTNÝ O., GRIVNA T., HERCZEG J., VANDUCHOVÁ M., VOKOUN R. a kol., *Trestní právo hmotné*. Praha: 2014. s. 53-55.

⁴⁵ LATA, J. *Účel a smysl trestu*. Praha: 2007. s. 7.

⁴⁶ LATA, J. *Účel a smysl trestu*. Praha: 2007. s. 7.

⁴⁷ LATA, J. *Účel a smysl trestu*. Praha: 2007. s. 19.

P. J. Anselma von Feuerbacha, jež zdůrazňoval generálně-preventivní funkci trestu, anglického právníka J. Benthama a také autora teorie speciální prevence F. Liszta, který rozlišuje tresty odstrašující pro příležitostné pachatele, dále tresty výchovné pro zločince ze zvyku, ale schopné nápravy, a v neposlední řadě tresty zajišťovací pro tzv. nepolepšitelné recidivisty.⁴⁸

Smíšené teorie

O kompromisní spojení zásad retribuční a utilitární koncepce trestu pak usilují teorie smíšené, které kladou důraz na odplatný prvek trestu i na jeho širší společenský účel. Tedy trest zde má být prostředkem speciální prevence působící na pachatele trestného činu jako jednotlivce a zároveň nástrojem generální prevence se zaměřením na dalšího potenciálního pachatele.⁴⁹

---

⁴⁹ KUCHTA, J., VÁLKOVÁ, H. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha: 2005. s. 187.

2 DRUHY TRESTŮ

2.1 Obecné zásady pro ukládání trestních sankcí

Trestními sankcemi jsou tresty a ochranná opatření. Tyto trestněprávní sankce představují základní prostředek pro zplnění účelu trestního práva a jsou také hmotněprávní reakcí státu na spáchání trestného činu anebo činu jinak trestného.⁵⁰

Trest je specifickou sankcí pouze práva trestního. Ochranná opatření jsou doplňujícím prostředkem ochrany v rámci trestních sankcí, která však již nejsou vlastní jen v trestním právu. Nalezneme je například ve správním právu.⁵¹

Oba dva druhy trestních sankcí se v určitých směrech odlišují jak účelem tak i podmínkami pro jejich ukládání. V konkrétních případech lze oba druhy trestních sankcí kombinovat a uložit pachateli trest i ochranné opatření současně.⁵²

Ukládání trestních sankcí lze jen na základě trestního zákona - *nulla poena sine lege*⁵³. Pachateli není možné uložit kruté a nepřiměřené trestní sankce. Výkonem trestní sankce nesmí být v žádném případě ponížena lidská důstojnost. Je nutno ukládat trestní sankce s přihlédnutím k povaze a vážnosti spáchaného trestného činu a k poměrům pachatele. Pokud je možné uložení trestní sankce pachateli méně postihující, nesmí být uložena citelnější trestní sankce - zásada subsidiarity. Při ukládání těchto trestních sankcí se přihlédne také k právem chráněným zájmům osob poškozených trestným činem. Tresty musí plnit svoji funkci jednak ve vztahu k pachateli, tak i ve vztahu ke společnosti. Ochránit společnost před pachateli lze pouze při uložení trestu, který je ospravedlněn vážností spáchaného trestného činu s osobou jeho pachatele, neboť pouze takovýto trest působí generálně preventivně ve smyslu odstrašení a výchovy, smíří pachatele se společností a umožní mu znovu začlenění do společnosti. Pravomoc ukládat tresty, které jsou uvedené v trestním zákoně, je svěřena pouze soudům.⁵⁴

---

⁵⁰ JELÍNEK, J. a kol., *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*, Praha:2014. s. 69.

⁵¹ ŠAMAL, P., NOVOTNÝ O., GRÍVNA T., HERCZEG J., VANDUCHOVÁ M., VOKOUN R. a kol., *Trestní právo hmotné*. Praha: 2014. s. 32.

⁵² JELÍNEK, J. a kol., *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*, Praha:2014. s. 69.

⁵³ Latinský výraz - zásada zákonnosti.

⁵⁴ ŠAMAL, P., NOVOTNÝ O., GRÍVNA T., HERCZEG J., VANDUCHOVÁ M., VOKOUN R. a kol., *Trestní právo hmotné*. Praha: 2014. s. 293-305.

Pro ukládání trestů jsou důležité i další obecné zásady. Patří sem zejména zásada humánnosti trestních sankcí, zásada subsidiarity (respektive citelnější trestní sankce), zásada zohlednění právem chráněných zájmů osob poškozených trestným činem, zásada personalit trestů a také zásada jednoty prevence a represe. Základem pro ukládání trestu soudem je účel trestu. Především jde o to, vhodně zvolit trest, který by mohl ovlivnit pozitivně pachatelovo chování a aby odpovídal potřebám individuální i generální prevence. Musí být přiměřen především povaze a vážnosti spáchaného trestného činu.

Kromě toho je nutné při ukládání trestu přihlídnout také:

- k osobním, rodinným, majetkovým a ostatním poměrům pachatele,
- k dosavadnímu způsobu života pachatele a k možnosti jeho nápravy,
- k chování pachatele po spáchaném činu, zejména jak velká je jeho snaha nahradit škodu nebo odstranit jiné škodlivé následky činu,
- k důsledkům a účinkům, které lze očekávat od trestu pro budoucí život pachatele.

Samostatné hledisko pro ukládání trestu pak tvoří doba, která uplynula od jeho spáchání, případná změna situace a délka trestního řízení, pokud trvala nepřiměřeně dlouho. Všechna uvedená hlediska by měla vést k uložení trestu, který je způsobilý chránit společnost a který zároveň přispívá k překonání pachatelova odcizení od společnosti. Polehčující a přitěžující okolnosti mají vliv na výměru trestu v rámci zákonem stanovené trestní sazby.⁵⁵

Způsob ukládání trestu při souběhu trestných činů se řeší podle:

- zásady sčítání (kumulační) - neboli *quot delicta, tot poenae*⁵⁶,
- zásady absorbční - neboli *poena maior absorbet minorem*⁵⁷,
- zásady zостření (asperační) - trest je vyměřen v rámci trestní sazby stanovené na čin nejpřísněji trestný z těch, které se sbíhají, je ho možné různými způsoby zостřit, nejčastěji zvýšením horní hranice této trestní sazby.

---

⁵⁵ ŠAMAL, P., NOVOTNÝ O., GRIVNA T., HERCZEG J., VANDUCHOVÁ M., VOKOUN R. a kol., *Trestní právo hmotné*. Praha: 2014. s. 374-385.

⁵⁶ latinský název - kolik trestných činů, tolik trestů.

⁵⁷ latinský název - nejpřísnější trest pohlcuje tresty mírnější.

Trestní právo dále rozlišuje trest souhrnný a trest úhrnný, které se ukládají podle stejných zásad. Souhrnný trest musí být ze zákona vždy přísnější, než byl trest uložený předchozím rozsudkem.⁵⁸

2.2 Tresty

*Trestem se rozumí prostředek státního donucení, který může být uložen výhradně soudem a to výlučně pachateli trestního činu, tímto opatřením je pachateli trestného činu způsobena újma.*⁵⁹

České trestní právo rozlišuje následující druhy trestů⁶⁰:

Pořadí níže uvedených druhů trestů vyjadřuje váhu jednotlivých trestů, kdy první trest je trestem nejmírnějším a poslední trestem nejpřísnějším.

2.2.1 Peněžitý trest

Peněžitý trest je jedním z trestů, které v řadě případů mohou účinně nahradit nepodmíněný tresty odnětí svobody kratšího trvání (až na 4 léta). Náhradní trest je stanoven pro případ, že by peněžitý trest nebyl ve stanovené lhůtě vykonán a že by výkon tohoto trestu mohl být zmařen. Odsouzený je nucen v důsledku odnětí peněžních prostředků vzdát se v určité době obvyklé spotřeby a uspokojení některých svých potřeb. Tento trest sice omezuje obvyklou kvalitu života odsouzeného, ale neovlivní jeho dosavadní rodinné a sociální vazby.⁶¹

Peněžitý trest se vyměřuje pomocí systému tzv. denních sazeb. Vyměřuje se ve dvou krocích. V prvním kroku se stanoví počet denních sazeb a v druhém kroku je stanovena výše jedné denní sazby. Denní sazba je nejméně 100 Kč a nejvýše 50 000 Kč. Při stanovení výše denní sazby soud vychází většinou z čistého příjmu, který pachatel mohl mít za jeden den. Počet a výše denních sazeb je soudem uvedena v rozhodnutí. Je možné tento trest zaplatit v přiměřených měsíčních splátkách. Zaplacené částky připadají státu. Soud tento trest neuloží, pokud je zřejmé, že by byl nedobytný. V případě, že pachatel je nečinný, je nutno peněžitý trest vymáhat jako pohledávku v

⁵⁸ ŠAMAL, P., NOVOTNÝ O., GŘIVNA T., HERCZEG J., VANDUCHOVÁ M., VOKOUN R. a kol., *Trestní právo hmotné*. Praha: 2014. s. 386-390.

⁵⁹ JELÍNEK, J. a kol., *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou, §36 Druhy trestních sankcí*, Praha:2014. s. 69

⁶⁰ dle zák. č. 40/2009 Sb. Trestního zákoníku - Oddíl 4, Druhy trestů a výjimečný trest, § 52 Druhy trestů.

⁶¹ ŠAMAL, P., NOVOTNÝ O., GŘIVNA T., HERCZEG J., VANDUCHOVÁ M., VOKOUN R. a kol., *Trestní právo hmotné*. Praha: 2014. s. 312-321.

občanskoprávním řízení (dle trestního řádu). Podle právní úpravy, která byla účinná do 31. prosince 2009 docházelo k nařízení náhradního trestu odnětí svobody, bez ohledu na důvod nezaplacení peněžitého trestu ve stanovené lhůtě. Jako negativum tohoto postupu se ukázalo riziko nárůstu vězeňské populace. Trestní zákoník z roku 2009 snižuje riziko nárůstu tím, že při neuhrazení peněžního trestu soud rovnou nenařídí náhradní trest odnětí svobody, ale rozhodne o vymáhání peněžitého trestu. Toto řešení je však spojeno se zdlouhavým vymáháním peněžitých trestů a s tím spojenou nízkou účinností těchto trestů. I při splnění podmínek pro přeměnu peněžitého trestu na trest odnětí svobody, soud za určitých podmínek může přeměnit nevykonaný peněžitý trest v trest domácího vězení nebo v trest obecně prospěšných prací.⁶²

Peněžitý trest lze uložit v těchto případech:

- když to zákon ve zvláštní části uložení tohoto trestu dovoluje,
- pokud jej soud ukládá za přečin a vzhledem k povaze a těžkosti spáchaného přečinu a osobě a také poměrům pachatele nepodmíněný trest odnětí svobody současně neukládá,
- v ostatních případech, pokud pachatel pro sebe či pro jiného úmyslně trestným činem získal nebo se snažil získat majetkový prospěch.

Tento trest může být uložen samostatně nebo vedle jiného trestu. Peněžitý trest nelze uložit vedle trestu propadnutí majetku.⁶³

2. 2. 2 Obecně prospěšné práce

Tento trest je alternativou určenou k nahrazení krátkodobých nepodmíněných trestů odnětí svobody. Spočívá ve výkonu určené soudem stanovené pracovní povinnosti, kterou musí pachatel splnit osobně, bezplatně a ve svém volném čase. Jako újmu tu představuje zásah do volného času pachatele a také povinnost pracovat "zadarmo". Obecně prospěšné práce může soud uložit pachateli samostatně nebo vedle jiného trestu. Nelze slučovat s trestem odnětí svobody a s trestem domácím vězení. Z

---

⁶² ŠAMAL, P., NOVOTNÝ O., GRÍVNA T., HERCZEG J., VANDUCHOVÁ M., VOKOUN R. a kol., *Trestní právo hmotné*. Praha: 2014. s. 312-321.

⁶³ ŠAMAL, P., NOVOTNÝ O., GRÍVNA T., HERCZEG J., VANDUCHOVÁ M., VOKOUN R. a kol., *Trestní právo hmotné*. Praha: 2014. s. 312-321.

důvodu negativních zkušeností z praxe s opakovaným ukládáním tohoto trestu pachatelům, kteří již dříve uložený trest nevykonávali řádně, zákon opakované uložení tohoto trestu při *recidivě*⁶⁴ omezuje, což je dle mého názoru správné řešení.⁶⁵

2. 2. 3 Podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody

Dle trestního zákoníku je považováno podmíněné odsouzení za formu trestu odnětí svobody. Podstata toho trestu spočívá v tom, že soud vynese odsuzující rozsudek, ale výkon trestu je odložen za podmínek řádného chování pachatele ve zkušební době a vyhověním stanovených požadavků. Význam tohoto trestu spočívá v tom, že i když se pachatel trestného činu odsuzuje, má možnost dosáhnout při řádném chování toho, že výkon podmíněně uloženého trestu nařízen nebude a že se na něho bude hledět takovým způsobem, jako kdyby odsouzen nebyl. Tato forma trestu umožňuje vzbudit zájem odsouzeného na vlastním řádném životě. Přitom má podmíněně odsouzený možnost se opřít o sociální, psychickou či materiální pomoc zájmových sdružení občanů a sociálních pracovníků, především probačních úředníků.⁶⁶

2. 2. 4 Podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody s dohledem

Tato forma trestu je další významnou alternativou nepodmíněného trestu odnětí svobody. Od podmíněného odsouzení se liší dohledem nad pachatelem, který soud vysloví současně s podmíněným odkladem výkonu trestu odnětí svobody. Tento trest je především pro ty pachatele, kteří před spácháním trestného činu nevedli řádný život a u kterých je proto nezbytné intenzivněji sledovat a kontrolovat jejich chování a dále jim poskytnout potřebnou péči a pomoc při zkušební době.⁶⁷

Podmíněnému odsouzení k trestu odnětí svobody s dohledem se rozumí pravidelný osobní kontakt pachatele s úředníkem Probační a mediační služby, dále také spolupráce při vytváření a dodržování probačního plánu dohledu ve zkušební době a kontrola dodržování podmínek uložených soudem či vyplývajících ze zákona.

---

⁶⁴ Opakované páčání trestné činnosti.

⁶⁵ ŠAMAL, P., NOVOTNÝ O., GRIVNA T., HERCZEG J., VANDUCHOVÁ M., VOKOUN R. a kol., *Trestní právo hmotné*. Praha: 2014. s. 316-317.

⁶⁶ ŠAMAL, P., NOVOTNÝ O., GRIVNA T., HERCZEG J., VANDUCHOVÁ M., VOKOUN R. a kol., *Trestní právo hmotné*. Praha: 2014. s. 322-323.

⁶⁷ ŠAMAL, P., NOVOTNÝ O., GRIVNA T., HERCZEG J., VANDUCHOVÁ M., VOKOUN R. a kol., *Trestní právo hmotné*. Praha: 2014. s. 330-331.

Účelem dohledu je:

- sledování a kontrola chování pachatele, pomocí kterého je zajišťována ochrana společnosti a možnost snížení opakování trestné činnosti,
- odborné vedení a pomoc pachateli s cílem vedení budoucího řádného života.⁶⁸

2. 2. 5 Domácí vězení

Tato forma trestu je novou alternativou krátkodobého nepodmíněného trestu odnětí svobody. Uplatňuje se zejména u pachatelů, u nichž s ohledem na povahu a váhu spáchané trestné činnosti a možnost jejich resocializace nepostačuje uložení jiného alternativního trestu, ale zároveň není nutné pachatele izolovat od společnosti ve vězeňském zařízení. Využití tohoto trestu je vhodné u pachatelů, kteří mají odpovídající zázemí a vzhledem k jejich vlastnostem a rodinným vazbám postačí mírnější zásad do jejich osobní svobody. Za přednost trestu domácího vězení je považována úspora nákladů na výkon trestu odnětí svobody a také pozitivní resocializační vliv. Pachatel nepřerušuje své dosavadní sociálně užitečné kontakty, např.: rodinné, pracovní a zároveň lze jeho chování efektivně ovlivňovat.

Domácí vězení lze uložit za současné splnění dvou podmínek:

- vzhledem k povaze a vážnosti spáchaného trestného činu a osobě a poměrům pachatele lze konstatovat, že postačí uložení tohoto trestu a to případně i vedle trestu jiného,
- pachatel musí písemně slíbit, že se ve stanovené lhůtě bude zdržovat na určené adrese a při kontrole poskytne veškerou potřebnou součinnost.⁶⁹

---

⁶⁸ ŠAMAL, P., NOVOTNÝ O., GRÍVNA T., HERCZEG J., VANDUCHOVÁ M., VOKOUN R. a kol., *Trestní právo hmotné*. Praha: 2014. s. 330-331.

⁶⁹ ŠAMAL, P., NOVOTNÝ O., GRÍVNA T., HERCZEG J., VANDUCHOVÁ M., VOKOUN R. a kol., *Trestní právo hmotné*. Praha: 2014. s. 333-334.

2. 2. 6 Zákaz činnosti

Tento trest může být z preventivního hlediska velmi účinný. Účelem zákazu činnosti je hlavně zabránit pachateli v dalším páchaní trestných činů a výchovně jej ovlivnit a současně výchovně ovlivnit i jiné občany. Zakázaná činnost musí být vždy v nějaké užší, přímé, bezprostřední souvislosti se spáchaným trestným činem.⁷⁰

2. 2. 7 Zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce

Zavedení tohoto trestu se opírá zejména o zkušenosti s potlačováním diváckého násilí na fotbalových stadionech v Anglii, kde se obsahově podobný trest aplikuje již od roku 1989. Může být využíván i v ostatních oblastech, např. při postihu různých forem extremismu. Od trestu zákazu činnosti se liší tím, že zasahuje pouze do zájmové oblasti pachatele a nikoli do profesní oblasti. Týká se těch činností, jejichž výkon nelze pomocí trestu zákazu činnosti zabránit. Obsahem trestu je zákaz účasti na stanovených sportovních, kulturních a jiných společenských akcích a to z důvodu úmyslného trestného činu spáchaného pachatelem v souvislosti s návštěvou takové akce. Společenské akce, na které je soudem uložen zákaz vstupu, musí být v rozsudku přesně a jednoznačně určeny. Nelze zakázat vstup na veškeré společenské akce.⁷¹

2. 2. 8 Zákaz pobytu

U tohoto trestu je důležitá především jeho zabraňující funkce. Jeho uložení musí souviset s místem spáchaného deliktu. Účelem je ochrana veřejného pořádku, ochrana rodiny, zdraví, mravnosti nebo majetku. Trest zákazu pobytu spočívá v tom, že se odsouzený nesmí zdržovat na určitém místě nebo v určitém obvodu. Trest je ukládán soudem za úmyslný trestný čin. Lze uložit samostatně nebo i vedle jiného trestu, kromě trestu vyhoštění. Zákaz pobytu nelze uložit mladistvému.⁷²

2. 2. 9 Propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty

Účelem tohoto trestu je zneškodnění majetkové hodnoty, která by mohla sloužit k páchaní další trestné činnosti, ztížit danému pachateli podmínky v jeho pokračování a odejmout mu prospěch ze spáchaného trestného činu.

---

⁷⁰ ŠAMAL, P., NOVOTNÝ O., GRIVNA T., HERCZEG J., VANDUCHOVÁ M., VOKOUN R. a kol., *Trestní právo hmotné*. Praha: 2014. s. 336-337.

⁷¹ ŠAMAL, P., NOVOTNÝ O., GRIVNA T., HERCZEG J., VANDUCHOVÁ M., VOKOUN R. a kol., *Trestní právo hmotné*. Praha: 2014. s. 339-340.

⁷² ŠAMAL, P., NOVOTNÝ O., GRIVNA T., HERCZEG J., VANDUCHOVÁ M., VOKOUN R. a kol., *Trestní právo hmotné*. Praha: 2014. s. 340-341.

Soud může prohlásit za propadlou věc nebo jinou majetkovou hodnotu:

- které bylo použito ke spáchání trestného činu,
- která byla určena ke spáchání trestného činu, avšak nebyla použita,
- kterou pachatel získal pomocí trestného činu nebo ji dostal jako odměnu za něj,
- kterou pachatel nabyl a to klidně jen z části.

Musí jít o věc nebo jinou majetkovou hodnotu, která pachateli náleží a je dosažitelná.⁷³

2. 2. 10 Propadnutí majetku

Tento trest je možno uložit v těchto případech:

- především se může vyslovit vedle výjimečného trestu,
- v ostatních případech se musí jednat o zvlášť závažný zločin, pomocí kterého se pachatel snažil pro sebe nebo pro někoho dalšího získat majetkový prospěch či jej i získal,
- lze uložit za zločiny, u kterých to trestní zákoník ve zvláštní části dovoluje.

V některých případech lze propadnutí majetku uložit jen spolu s trestem odnětí svobody nebo výjimečným trestem, u jiných může být uložen samostatně i vedle jiného trestu. Vyloučené je spojení s peněžitým trestem.⁷⁴

2. 2. 11 Vyhoštění

Tento trest má za účel zabránit dalším trestným činům na území České republiky ze strany osob, které nejsou občany naší země, i když měli na našem území povolen trvalý pobyt a před nimiž je zapotřebí společnost chránit. Občana České republiky vyhostit nelze, i kdyby měl zároveň také cizí občanství. Předpoklad pro použití trestu vyhoštění je ten fakt, že to vyžaduje bezpečnost lidí či majetku nebo jiný obecný zájem. Jedná se např. o terorismus, obchodování se zbraněmi či drogami, organizovaná prostituce atd. Lze jej uložit samostatně nebo i s jinými tresty, kromě trestu zákazu pobytu. Soud neurčuje stát, kam bude pachatel vyhoštěn.⁷⁵

---

⁷³ ŠAMAL, P., NOVOTNÝ O., GŘIVNA T., HERCZEG J., VANDUCHOVÁ M., VOKOUN R. a kol., *Trestní právo hmotné*. Praha: 2014. s. 342-344.

⁷⁴ ŠAMAL, P., NOVOTNÝ O., GŘIVNA T., HERCZEG J., VANDUCHOVÁ M., VOKOUN R. a kol., *Trestní právo hmotné*. Praha: 2014. s. 346.

⁷⁵ ŠAMAL, P., NOVOTNÝ O., GŘIVNA T., HERCZEG J., VANDUCHOVÁ M., VOKOUN R. a kol., *Trestní právo hmotné*. Praha: 2014. s. 347-350.

2. 2. 12 Nepodmíněný trest odnětí svobody

Tímto trestem může být postižen pachatel každého trestního činu, protože trest odnětí svobody je stanoven v každé zákonné trestní sankci, proto je také nazýván trestem univerzálním. Nepodmíněný trest odnětí svobody je nejpřísnějším právním následkem trestného činu a z tohoto důvodu je jeho uložení možné jen tehdy, jestliže k dosažení účelu trestu nestačí některý z ostatních trestů vykonávaných na svobodě. U trestných činů, kde je horní hranice trestní sazby odnětí svobody nižší než 5 let, lze tento trest uložit jen za podmínky, že by vzhledem k osobě pachatele uložení jiného trestu nevedlo k tomu, aby pachatel vedl řádný život. Tímto trestem se pachatel odlučuje ze svého dosavadního prostředí a je umístěn ve věznici. Délka trestu odnětí svobody je v trestním zákoně stanovena obecně pomocí horní hranice 20 let a jednak v jednotlivých trestních sazbách. Uložení tohoto trestu nad obecnou horní hranici je trestním zákoníkem povolen jen výjimečně. Dolní hranice trestu odnětí svobody není obecně stanovena.⁷⁶

2. 2. 14 Ztráta čestných titulů nebo vyznamenání a ztráta vojenské hodnosti

Tyto tresty mají výhradně povahu trestů vedlejších a to z důvodu jejich ukládání pouze vedle jiného trestu. Pachatel je vyloučen z výkonu práv a funkcí, protože se ukázal být nehodným. Chrání tím úroveň veřejného života a nezávadný výkon vojenských funkcí. Lze jej uložit vedle nepodmíněného trestu odnětí svobody v trvání nejméně 2 let, kterým soud trestá pachatele za úmyslný trestný čin spáchaný ze zvlášť zavrženíhodné pohnutky. Ztráta vojenské hodnosti může být soudem uložena také vedle jiného trestu, pokud to vzhledem k povaze spáchaného trestného činu vyžaduje kázeň a také pořádek v ozbrojených silách. Ztráta čestných titulů nebo vyznamenání spočívá v tom, že odsouzenému je odebráno vyznamenání, čestná uznání a jiné čestné tituly udělené v souladu s vnitrostátními právními předpisy. Ztráta vojenské hodnosti spočívá ve snížení hodnosti odsouzeného a to na hodnost vojína. Ztráta je vždy trvalá, avšak odsouzený neztrácí způsobilost ke znovu nabytí těchto práv.⁷⁷

---

⁷⁶ ŠAMAL, P., NOVOTNÝ O., GRIVNA T., HERCZEG J., VANDUCHOVÁ M., VOKOUN R. a kol., *Trestní právo hmotné*. Praha: 2014. s. 350-352.

⁷⁷ ŠAMAL, P., NOVOTNÝ O., GRIVNA T., HERCZEG J., VANDUCHOVÁ M., VOKOUN R. a kol., *Trestní právo hmotné*. Praha: 2014. s. 368-369.

2. 2. 15 Výjimečný trest odnětí svobody

Do výjimečného trestu odnětí svobody patří trest odnětí svobody nad dvacet až do třiceti let a také trest odnětí svobody na doživotí. Tento trest může být uložen jen za zvlášť závažný zločin u něhož to trestní zákon dovoluje.

Trest odnětí svobody nad dvacet až do třiceti let může soud uložit jen tehdy, pokud:

- význam zvlášť závažného činu je velice vysoký, nebo
- možnost nápravy pachatele trestného činu je velmi ztížena.

Trest odnětí svobody na doživotí může soud uložit jen tehdy, pokud:

- zvlášť závažný zločin je mimořádně závažný z důvodu zvlášť zavrženíhodnému způsobu provedení činu, dále ze zvlášť zavrženíhodné pohnutce či z důvodu zvlášť těžkému a také těžko napravitelnému následku,
- uložení tohoto trestu vyžaduje účinná ochrana společnosti nebo není naděje, že by byl pachatel napraven trestem odnětí svobody nad dvacet až do třiceti let.

Zvláště závažné zločiny, ze které je možné uložit trest odnětí svobody na doživotí, je zúžen na jedenáct zločinů představujících kvalifikované úmyslné usmrcení člověka.⁷⁸

2. 2. 16 Exkurz: Trest smrti

Tento trest byl od roku 1961 v našem právním řádu oficiálně považován za opatření výjimečné a dočasné. Jeho uložení připouštěl zák. č. 140/1961 Sb., trestní zákon, za podobných podmínek, které jsou nyní stanoveny pro ukládání trestu odnětí svobody na doživotí. Okruh trestných činů, za které následoval trest smrti, byl však ve srovnání s trestem doživotním neúměrně široký. Celkem se jednalo o 33 trestných činů. Převážně to byly tresty vojenské, trestné činy proti lidskosti a republice. Trest smrti byl použit v 50. letech 20. století v politicky motivovaných procesech hlavně k likvidaci politických protivníků. Trest smrti byl zrušen a nahrazen trestem odnětí svobody na

---

⁷⁸ ŠAMAL, P., NOVOTNÝ O., GRIVNA T., HERCZEG J., VANDUCHOVÁ M., VOKOUN R. a kol., *Trestní právo hmotné*. Praha: 2014. s. 369-370.

doživotí dle zák. č. 175/1990 Sb., zákonem, kterým se mění a doplňuje trestní zákon⁷⁹. Zrušení tohoto nejpřísnějšího trestu je v souladu s řadou rezolucí OSN a také s významnými mezinárodními dokumenty k ochraně základních lidských práv. Zrušením trestu smrti Česká republika jednomyslně vyjádřila nedotknutelnost práva na život a prohloubila uplatnění humanistických myšlenek v trestním právu. Při řešení problematiky ohledně trestu smrti dochází ke střetu dvou odlišných názorů a to zda zachovat trest smrti (retencionismus) nebo jej nechat zrušený (abolicionismus).⁸⁰

Podle názoru autorky práce je správné, že každý občan České republiky má právo na život, ale pokud by se jednalo o pachatele, který úmyslně zabíjel nevinné lidi a děti, zasloužil by si to samé. Avšak názory obou skupin se dají z jejich pohledů pochopit.

2.3 Ochranná opatření

Ochranná opatření lze ukládat při splnění zákonných podmínek samostatně, ale i vedle trestu. Naopak ochranné opatření nelze uložit, pokud není přiměřené povaze a nebezpečnosti pachatele spáchaného činu a nebezpečí, které v budoucnu od pachatele hrozí pro zájmy chráněné trestním zákonem, jakož i osobě pachatele a jeho poměrům. Újma způsobená uložením a vykonáváním ochranných opatření nesmí být větší, než je nezbytně nutné k dosažení jeho účelu. Je-li vedle sebe uloženo více ochranných opatření, které nelze vykonávat současně, stanoví soud pořadí jejich výkonu.⁸¹

Mezi druhy ochranných opatření patří:

- ochranné léčení,
- zabezpečovací detence,
- zabránění věci nebo jiné majetkové hodnoty,
- ochranná výchova.⁴⁵

---

⁷⁹ ČESKO. Zákon č. 175/1990 Sb. Zákon, kterým se mění a doplňuje trestní zákon. In: *Sbirka zákonů, Česká republika*. [online]. [13.9.2015]. Dostupné z: <http://www.esipa.cz/sbirka/sbsrv.dll/sb?DR=AZ&CP=1990s175-2001s265>.

⁸⁰ ŠAMAL, P., NOVOTNÝ O., GRÍVNA T., HERCZEG J., VANDUCHOVÁ M., VOKOUN R. a kol., *Trestní právo hmotné*. Praha: 2014. s. 371-373.

⁸¹ *Ochranná opatření, Díl 3*. [online]. [19.2.2015]. Dostupné z: <http://zakony.kurzy.cz/40-2009-trestni-zakonik/cast-1-hlava-5-dil-3/>.

Ukládání ochranné výchovy je upraven zákonem o soudnictví ve věcech mládeže. Ochranné léčení nelze uložit společně se zabezpečovací detencí.⁸²

---

⁸² *Ochranná opatření, Díl 3.* [online]. [19.2.2015]. Dostupné z: <http://zakony.kurzy.cz/40-2009-trestni-zakonik/cast-1-hlava-5-dil-3/>.

3 VÝKON TRESTŮ

3.1 Výkon trestů se zaměřením na omezení osobní svobody

Do těchto druhů trestů omezujících osobní svobodu patří trest obecně prospěšných prací, zákaz činnosti, zákaz pobytu, zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce, trest vyhoštění, trest domácího násilí, podmíněný trest odnětí svobody, odnětí svobody a výjimečný trest odnětí svobody. Tyto tresty jsou ukládány dle trestního zákoníku č. 40/2009 Sb., Oddíl 5 ukládání a výkon jednotlivých trestů, díl 2 trestní sankce, hlava 5.⁸³

Blíže je tato kapitola věnována výkonu trestu obecně prospěšných prací, trestu domácího vězení, podmíněnému trestu odnětí svobody, trestu odnětí svobody a výjimečnému trestu odnětí svobody a také mladistvým pachatelům.

3.1.1 Trest obecně prospěšných prací

Trest obecně prospěšných prací je jeden z typických a moderních alternativních trestů, nahrazujících nepodmíněné odnětí svobody. Tento trest spočívá v povinnosti odsouzeného vykonat ve stanovené lhůtě a rozsahu zadané práce k obecně prospěšným účelům, spočívající v údržbě veřejných prostranství, úklidu a údržbě veřejných budov a komunikací nebo v jiných činnostech ve prospěch obcí či státních či jiných obecně prospěšných institucí, které se zabývají vzděláním, vědou, školstvím, kulturou, ochranou zdraví, požární ochranou, ochranou životního prostředí, podporou a ochranou mládeže, ochranou zvířat, sociálních, humanitárních, charitativních, náboženských, tělovýchovných a sportovních činností.⁸⁴

O výši trestu z přečinu pachatele rozhoduje soud a to vedle trestu nebo i samostatně. Obecně prospěšné práce se neslučují s trestem odnětí svobody (nepodmíněným i podmíněně odloženým) a s trestem domácího vězení. Pachateli, který je zdravotně nezpůsobilý k soustavnému výkonu práce, nelze trest obecně prospěšných prací uložit.

---

⁸³ JELÍNEK, J. a kol., *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*, Praha:2014. s. 93-128.

⁸⁴ JELÍNEK, J. a kol., *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*, Praha:2014. s. 107-109.

Výměra trestu obecně prospěšných prací:

- může soud uložit ve výměře od 50 do 300 hodin,
- může soud uložit pachateli na dobu trestu i přiměřená omezení a přiměřené povinnosti směřující k vedení řádného života,
- nelze uložit pachateli, který je zdravotně nezpůsobilý k soustavnému výkonu práce,
- lze uložit i mladistvému, avšak v omezené výměře a to samostatně nebo vedle přiměřených omezení a přiměřených povinností, též některá z výchovných opatření uvedených v zák. č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů, znám také jako zákon o soudnictví ve věcech mládeže.⁸⁵

Při výkonu tohoto trestu:

- je odsouzený povinen tyto práce vykonat osobně a bezplatně, ve svém volném čase, nejpozději do 2 let od nařízení výkonu trestu,
- pokud pachatel v době odsouzení do skončení výkonu trestu nevede řádný život, vyhýbá se nástupu výkonu trestu, porušuje sjednané podmínky výkonu trestu bez závažného důvodu či jinak maří jeho výkon, může soud za určitých podmínek přeměnit (a to i během doby stanovené pro jeho výkon) na trest domácího vězení (přitom každá i započatá hodina nevykonaného trestu obecně prospěšných prací = jeden den domácího vězení), v peněžitý trest nebo v trest odnětí svobody (přitom každá i započatá hodina nevykonaného trestu obecně prospěšných prací = jeden den odnětí svobody),
- výjimečně soud může odsouzené osobě trest obecně prospěšných prací ponechat v platnost či prodloužit dobu výkonu tohoto trestu až o 6 měsíců,

---

⁸⁵ NOVOTNÝ, F a kol., *Praktikum trestního práva hmotného*, Plzeň: 2010. s. 120.

- jakmile byl trest vykonán nebo bylo od tohoto výkonu trestu nebo jeho zbytku pravomocně opuštěno, na pachatele, kterému byl tento trest uložen, se hledí jako by nebyl odsouzen.⁸⁶

Dle mého názoru je trest obecně prospěšných prací velmi vhodný a to z několika důvodů. Má zásadní význam z penologického hlediska. Pachatel by měl být pozitivně motivován a docílit tak resocializačního účinku a ochoty pracovat. Pod vedením a s pomocí vhodného probačního úředníka by měl pachatel vše zvládnout. Záleží však na jeho postoji. Tento trest mu lze uložit i přes negativní postoj. Tento postoj mají pachatelé hlavně z důvodu výkonu podřadné práce a to většinou na ulicích, kde se nachází ostatní lidé. Při řádném splnění trestu a spolupráci je pachatel zcela očištěn. Návrh de lege ferenda - při řádném splnění trestu a spolupráci pachatele, by bylo vhodné po ukončení (již z důvodu motivace), uložit finanční odměnu v přiměřené výši k počtu odpracovaných hodin, např. 1 000 Kč.

3. 1. 2 Trest domácího vězení

Trest domácího vězení je nová alternativa ke krátkodobému nepodmíněnému trestu odnětí svobody. Přednost tohoto trestu spočívá v úspoře nákladů na výkon trestu odnětí svobod, ale také v pozitivním resocializačním vlivu.⁸⁷

Tento druh trestu spočívá v povinnosti odsouzeného zdržovat se po dobu výkonu trestu v určeném obydlí v soudem stanoveném časovém období. Pouze z důležitých důvodů, což je zejména výkon zaměstnání nebo povolání, poskytnutí zdravotních služeb v důsledku onemocnění nebo úrazu, péče o nezletilé děti, vyřizování nutných osobních a rodinných záležitostí, tomu může být jinak. Soud odsouzenému může povolit návštěvu pravidelných bohoslužeb a náboženských shromáždění i ve dnech pracovního klidu a pracovního volna.⁸⁸

Soud také může pachateli uložit na dobu výkonu trestu přiměřená omezení nebo přiměřené povinnosti dané zákonem a to:

- podrobení výcviku pro získání vhodné pracovní kvalifikace,

⁸⁶ JELÍNEK, J. a kol., *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*, Praha:2014. s. 108-111.

⁸⁷ ŠAMAL, P., NOVOTNÝ O., GRIVNA T., HERCZEG J., VANDUCHOVÁ M., VOKOUN R. a kol., *Trestní právo hmotné*. Praha: 2014. s. 333.

⁸⁸ JELÍNEK, J. a kol., *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*, Praha:2014. s. 105.

- podrobení vhodnému programu sociálního výcviku a převýchovy,
- podrobení se léčení závislosti na návykových látkách (které nespadá do ochranného léčení),
- podrobení se vhodným programům psychologického poradenství,
- zdržení se návštěv v nevhodném prostředí či sportovních, kulturních a dalších společenských akcí a styku s určitými osobami,
- zdržení se neoprávněných zásahů do práv nebo právem chráněných zájmů ostatních osob,
- zdržení se hraní hazardních her, hracích přístrojů a sázek,
- zdržení se požívání alkoholických nápojů nebo jiných návykových látek,
- uhrazení dlužné částky za výživné či jiné dlužné částky,
- veřejná osobní omluva poškozenému nebo poskytnutí poškozenému přiměřené zadostiučinění.⁸⁹

Trest domácího vězení může soud uložit i samostatně. Za daných podmínek (uvedených v kapitole 2.2 Tresty - trest domácího vězení) soud může uložit pachateli přečinu trest domácího vězení až na dva roky. Jedná-li se o pachatele ve věku blízkém věku mladistvých, může soud tento trest uložit samostatně či vedle přiměřených omezení a přiměřených povinností nebo také některých z výchovných opatření uvedených v zákoně č. 218/2003 Sb. o soudnictví ve věcech mládeže za obdobných podmínek stanovených pro mladistvé a to v zájmu výchovného působení rodiny, školy a dalších subjektů.⁹⁰

Kontrola nad výkonem trestu domácího vězení je zajišťována *Probační a mediační službou*⁹¹.

Poslání a cíle Probační a mediační služby

"Probační a mediační služba usiluje o zprostředkování účinného a společensky prospěšného řešení konfliktů spojených s trestnou činností a současně organizuje a zajišťuje efektivní a důstojný výkon alternativních trestů a opatření s důrazem na zájmy poškozených, ochranu komunity a prevenci kriminality.

⁸⁹ JELÍNEK, J. a kol., *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*, Praha:2014. s. 90.

⁹⁰ JELÍNEK, J. a kol., *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*, Praha:2014. s. 105.

⁹¹ neboli zkráceně PMS.

Probační a mediační služba představuje novou instituci na poli trestní politiky, vychází ze součinnosti dvou profesí – sociální práce a práva, zejména trestního. Vyváženým propojením obou se vytváří nová multi-disciplinární⁹² profese v systému trestní justice".⁹³

Cíle činnosti PMS

- Integrace pachatele – probační a mediační služba usiluje o začlenění obviněného respektive pachatele do života společnosti bez dalšího porušování zákonů. Integrace je proces, jenž směřuje k obnovení respektu obviněného k právnímu stavu společnosti, jeho uplatnění a seberealizaci.
- Participace poškozeného – probační a mediační služba usiluje o zapojení poškozeného do tzv. procesu vlastního odškodnění, o obnovení jeho pocitu bezpečí, integrity a důvěry ve spravedlnost.
- Ochrana společnosti – probační a mediační služba se podílí na ochraně společnosti účinným řešením konfliktních a rizikových stavů spojených s trestním řízením a efektivním zajištěním realizace uložených alternativních trestů a opatření.⁹⁴

Podle ustanovení § 334b trestního řádu ji může realizovat dvěma způsoby:

- ve spolupráci s provozovatelem elektronického kontrolního systému, který umožňuje detekci pohybu odsouzeného, který má na těle připevněné příslušné technické zařízení - tzv. *náramek*⁹⁵. Je umístěn na ruce či noze,
- namátkovou kontrolou prováděnou probačním úředníkem.

Oba způsoby lze vzájemně kombinovat.⁹⁶

---

⁹² Přístup charakterizovaný spoluprací více vědních oborů při realizaci odborné a vědecko-výzkumné činnosti.

⁹³ *Probační a mediační služba České republiky*. [online]. [8.11.2014]. Dostupné z <https://www.pmscr.cz/poslani-a-cile/>.

⁹⁴ Tamtéž.

⁹⁵ Elektronický kontrolní systém funguje ve 28 zemích Evropy. Od roku 2015 je zaveden i na Slovensku.

⁹⁶ ŠAMAL, P., NOVOTNÝ O., GRÍVNA T., HERCZEG J., VANDUCHOVÁ M., VOKOUN R. a kol., *Trestní právo hmotné*. Praha: 2014. s. 335.

Pro snadnější provedení kontroly je odsouzený povinen umožnit probačnímu úředníkovi vstup do obydlí. Pokud probační úředník nebo provozovatel elektronického kontrolního systému vykonávající kontrolu zjistí, že odsouzený nedodrжуje podmínky domácího vězení, je povinen tuto skutečnost bezodkladně sdělit soudu, který výkon trestu nařídil.⁹⁷

Podrobné informace ke kontrole výkonu trestu domácího vězení jsou stanoveny vyhláškou Ministerstva spravedlnosti č. 456/2009 Sb.⁹⁸ K zaházení odsouzení tohoto trestu dochází výrokem soudu za stanovených podmínek.⁹⁹

Přeměna trestu domácího vězení:

Následkem nedodržování podmínek trestu domácího vězení je sekundární sankce v podobě přeměny tohoto trestu na trest odnětí svobody. Soud o této přeměně rozhodne zejména v případě, že odsouzený nesplnil svou primární povinnost, tedy zdržovat se ve stanovené době v určeném obydlí, ale také pokud jinak mařil výkon tohoto trestu, například neposkytoval potřebnou součinnost při kontrole výkonu trestu tím když porušil svůj slib anebo pokud nedodržel uložená přiměřená omezení či povinnosti (nebo také výchovná opatření) či nesplnil uloženou povinnost nahradit způsobenou škodu dle svých sil nebo odčinit nemajetkovou újmu (povinnost vydat bezdůvodné obohacení získané tímto trestným činem). Není však možné postihnout jednání odsouzeného spočívající v nevedení řádného života a přeměnit jej na trest odnětí svobody.¹⁰⁰

Trest domácího vězení soud přeměňuje na trest odnětí svobody v poměru 1:1. Každý neučiněný den domácího vězení se počítá jako jeden den odnětí svobody. Podobně jako tomu je u trestu obecně prospěšných prací je třeba vycházet z toho, že zaházení řízení o přeměně domácího vězení na trest odnětí svobody nebrání tomu, aby domácí vězení bylo i nadále vykonáváno, tudíž při přepočtu musí soud vycházet ze stavu existujícího ke dni rozhodnutí o přeměně (tedy z počtu nevykonaných dnů

---

⁹⁷ *Justice.cz-statistiky*. [online]. [15.9.2015]. Dostupné z <https://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=6371&d=339210>.

⁹⁸ ČESKO. Zákon č. 456/2009 Sb. Vyhláška o kontrole výkonu trestu domácího vězení. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. [online]. [13.9.2015]. Dostupné z: <http://www.esipa.cz/sbirka/sbsrv.dll/sb?DR=SB&CP=2009s456>.

⁹⁹ ŠAMAL, P., NOVOTNÝ O., GRIVNA T., HERCZEG J., VANDUCHOVÁ M., VOKOUN R. a kol., *Trestní právo hmotné*. Praha: 2014. s. 335.

¹⁰⁰ JELÍNEK, J. a kol., *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou, §36 Druhy trestních sankcí*, Praha:2014. s. 106-107.

domácího vězení). Soud musí specifikovat způsob výkonu odnětí svobody v rozhodnutí o přeměně domácích vězení na trest odnětí svobody. Musí určit druh věznice, ve které bude tento trest vykonán.¹⁰¹

3. 1. 3 Podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody

Je významným prostředkem převýchovy či výchovného ovlivnění pachatelů, kterým se současně nahrazují některé nepodmíněné tresty odnětí svobody u těch pachatelů nepřilíš závažných trestných činů, může být podmíněné odsouzení. Podstatou je to, že soud sice vynese odsuzující rozsudek, avšak výkon trestu odloží pod podmínkou (konkrétně výkon trestu promine pod podmínkou), že se odsouzený bude chovat řádně během stanovené zkušební doby a vyhoví stanoveným požadavkům. Právní povaha podmíněného odsouzení je sporná (zvláštní způsob vyměření či výkonu trestu nebo zvláštní druh trestu). Trestní zákoník pokládá podmíněné odsouzení za formu trestu odnětí svobody.¹⁰²

Význam podmíněného odsouzení je v tom, že se pachatel trestného činu odsuzuje, ale zároveň se mu projevuje určitá důvěra, že i bez výkonu trestu se bude chovat řádně, a dává se mu možnost dosáhnout toho, že výkon podmíněně uloženého trestu nebude nařízen, a že se na něho bude hledět jako kdyby odsouzen nebyl. Tato podoba umožňuje vzbudit zájem odsouzeného na vlastním řádném životě. Odsouzený nemusí být jen pasivním objektem působení trestu, ale je možné počítat i s jeho součinností. Podmíněné odsouzení umožňuje, aby se snaha odsouzeného mohla opřít o sociální, psychickou, popřípadě také materiální pomoc zájmových sdružení občanů a sociálních pracovníků, zvláště probačních úředníků. Trestní zákoník zajišťuje ustanovením, podle kterého je možné podmíněně odložit jen výkon trestu odnětí svobody nepřevyšující tři léta a to z důvodu, aby se k podmíněnému odsouzení sahalo jen tehdy, kdy je možné účelu trestu dosáhnout i bez jeho výkonu. Délka trestu odnětí svobody, která rozhoduje o přípustnosti podmíněného odsouzení, se posuzuje dle délky trestu, který byl rozsudkem uložen v konkrétním případě, a ne podle trestní sazby, která je v zákoně stanovena na ten či onen trestný čin. Podmíněné odsouzení je možné uskutečnit i tehdy, pokud po snížení trestu pod dolní hranici trestní sazby nečiní délka

---

¹⁰¹ JELÍNEK, J. a kol., *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*, §36 *Druhy trestních sankcí*, Praha:2014. s. 106-107.

¹⁰² ŠAMAL, P., NOVOTNÝ O., GRIVNA T., HERCZEG J., VANDUCHOVÁ M., VOKOUN R. a kol., *Trestní právo hmotné*. Praha: 2014. s. 322-323.

trestu více než tři roky. Podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody může soud stanovit tehdy, jestliže má důvodně za to, že k působení na pachatele, aby vedl řádný život, není potřeba jeho výkonu a to vzhledem k osobě a také k poměrům pachatele, zejména se přihlédne k jeho dosavadnímu životu a prostředí, ve kterém žije a pracuje a také samozřejmě k okolnostem případu. Povolení podmíněného odkladu výkonu trestu odnětí svobody se nevztahuje na výkon ostatních trestů uložených vedle tohoto trestu.¹⁰³

Při podmíněném odsouzení je soudem stanovená zkušební doba na jeden rok až pět let. O délce zkušební doby soud rozhoduje podle těch hledisek, které používá při vyměřování trestu, tedy bude brát v úvahu povahu a vážnost spáchaného trestného činu, možnost nápravy pachatele a také jeho poměry. Zkušební doba se počítá od právní moci rozsudku. V této době podléhá podmíněně odsouzený přiměřeným omezením a přiměřeným povinnostem, které mu může soud ze zákona uložit. Jejich demonstrativní výčet je stejný jako u trestu domácího vězení v předešlé kapitole. Omezení a povinnosti mají být kontrolovatelné, přiměřené a určité, aby mohly být oporou pro nápravné zacházení s odsouzeným během zkušební doby. Pachatel ve věku blízkému věku mladistvých soud může v zájmu využití výchovného působení rodiny, školy a ostatních subjektů uložit na zkušební dobu některá z výchovných opatření uvedených v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže a to buď samostatně nebo vedle přiměřených omezení a přiměřených povinností. Informace o chování podmíněně odsouzeného ve zkušební době jsou zjišťovány soudem v pravidelných intervalech, nejpozději však jednou za šest měsíců. V případech, kdy je to s ohledem na povahu stanovených omezení a způsob kontroly chování podmíněně odsouzeného nutné, kontroluje chování odsouzeného probační úředník. Ten pravidelně podává zprávu o způsobu života odsouzeného, případně oznámí důvody k nařízení výkonu trestu. Pokud byl podmíněně odsouzený znovu podmíněně odsouzen, je zde možnost, za splnění podmínek daných zákonem, mu dobu, po kterou vedl ve zkušební době řádný život a vyhověl uloženým podmínkám, započítat do nové zkušební doby. Podmíněné odsouzení zavedl to trestního práva, které

---

¹⁰³ ŠAMAL, P., NOVOTNÝ O., GRÍVNA T., HERCZEG J., VANDUCHOVÁ M., VOKOUN R. a kol., *Trestní právo hmotné*. Praha: 2014. s. 322-324.

se uplatňovalo na území dnešní České republiky teprve zákon č. 562/1919 Sb.¹⁰⁴ a to podle francouzského vzoru.¹⁰⁵

3. 1. 4 Odnětí svobody

Nepodmíněný trest odnětí svobody se ukládá nanejvýš na dvacet let. Minimální hranice tohoto trestu obecně stanovena v zákoně není, z povahy věci však plyne, že nejnižší možnou výměrou je 24 hodin. Za ty trestné činy, u kterých je horní hranice trestní sazby odnětí svobody nepřevyšuje pět let, lze uložit nepodmíněný trest odnětí svobody jen za podmínky, že vzhledem k osobě pachatele uložení jiného trestu očividně nevedlo k tomu, aby pachatel vedl řádný život. Za trestný čin zanedbání povinné výživy lze uložit nepodmíněný trest odnětí svobody jen za předpokladu, že uložení takového trestu vyžaduje účinná ochrana společnosti nebo když není naděje, že by pachatele bylo možno napravit jiným trestem.¹⁰⁶

Výkon trestu odnětí svobody upravuje trestní řád (hlava dvacátá první, druhý oddíl), dále zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, v platném znění. Podrobnější pravidla pro výkon tohoto trestu i způsob provádění nápravně výchovné činnosti a s tím i spojená práva a povinnosti odsouzených stanoví Řád výkonu trestu odnětí svobody (vyhláška Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 37/1992Sb. v platném znění¹⁰⁷), který obsahuje ustanovení o opatřeních k nařízení výkonu trestu odnětí svobody, podmíněného odkladu výkonu trestu odnětí svobody a podmíněném propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. Nepodmíněný trest odnětí svobody se vykonává dle odlišného právního předpisu ve věznicích.¹⁰⁸

---

¹⁰⁴ ČESKO. Zákon č. 562/1919 Sb. Zákon o podmíněném odsouzení a o podmíněném propuštění. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. [online]. [13.9.2015]. Dostupné z: <http://www.esipa.cz/sbirka/sbsrv.dll/sb?DR=SB&CP=2009s456>.

¹⁰⁵ ŠAMAL, P., NOVOTNÝ O., GŘIVNA T., HERCZEG J., VANDUCHOVÁ M., VOKOUN R. a kol., *Trestní právo hmotné*. Praha: 2014. s. 323-329.

¹⁰⁶ JELÍNEK, J. a kol., *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*, Praha:2014. s. 96.

¹⁰⁷ ČESKO. Zákon č. 37/1992 Sb. Vyhláška ministerstva spravedlnosti České republiky o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. [online]. [13.9.2015]. Dostupné z: <http://www.esipa.cz/sbirka/sbsrv.dll/sb?DR=AZ&CP=1992s037-2013s322>.

¹⁰⁸ JELÍNEK, J. a kol., *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*, Praha:2014. s. 97.

Nepodmíněný trest odnětí svobody se vykonává rozdílně ve věznici:

- s dohledem,
- s dozorem,
- s ostrahou,
- se zvýšenou ostrahou.¹⁰⁹

Výkonem trestu se sleduje dosažení účelu trestu odnětí svobody pomocí prostředků stanovených v zákoně o výkonu trestu odnětí svobody. Do jakého typu věznice se odsouzený při nástupu výkonu trestu odnětí svobody zařadí, rozhoduje výhradně soud. V závislosti na chování odsouzeného, tedy na jeho resocializaci rozhodne soud o přeřazení odsouzeného do věznice s mírnějším nebo přísnějším režimem. Soud smí zařadit pachatele do věznice jiného typu, než do které má být podle předpisů zařazen, má-li se zřetelem na vážnost trestného činu a na stupeň a povahu narušení pachatele za to, že bude působení na něj, aby vedl řádný život, v odlišném typu věznice lépe zaručeno.¹¹⁰

Zákon o výkonu trestu odnětí svobody širěji pojednává o rozdílnosti výkonu trestu (tedy o typech věznic, umístění odsouzeného do konkrétních věznic, resocializačních programech, o přeřazování odsouzených z jednoho typu věznice do jiného typu, o právech a povinnostech odsouzených, o návštěvách a korespondenci odsouzených, o poskytování právní pomoci odsouzeným pomocí advokáta, o zařazování odsouzených do práce, o výkonu trestu určitých kategorií odsouzených - například mladistvých nebo odsouzených se změněnou pracovní schopností, odsouzených v důchodovém věku a o dalších otázkách souvisejících s výkonem trestu odnětí svobody.¹¹¹

Mimořádné snížení trestu odnětí svobody

Soud může vzhledem k okolnostem případu nebo k přihlédnutí k poměrům pachatele, použít snížení trestu odnětí svobody pod dolní hranici trestní sazby stanovené zákonem. Také soud může snížit trest odnětí svobody pod dolní hranici trestní sazby tehdy, jestliže odsuzuje pachatele, který přispěl k zabránění trestnému činu, jenž jiný

---

¹⁰⁹ Tamtéž.

¹¹⁰ JELÍNEK, J. a kol., *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*, Praha:2014. s. 98-99.

¹¹¹ Tamtéž.

připravoval nebo se o něj dokonce pokusil či spolupracujícím obviněnému, jestliže vzhledem k poměrům pachatele a povaze jím spáchané trestné činnosti má za to, že lze dojít nápravy pachatele i trestem kratšího trvání. Soud může snížit trest odnětí svobody pod dolní hranici trestní sazby i tehdy, pokud pachatel činil v právním omylu, ale mohl se tohoto omylu vyvarovat, dopustil se trestného činu odvraceje útok nebo jiné nebezpečí, aniž byly řádně splněny podmínky krajní nouze nebo nutné obrany, nebo překročil meze přípustného rizika či meze jiné okolnosti vylučující protiprávnost.¹¹²

Mimořádné zvýšení trestu odnětí svobody

Jedním z druhů recidivy je zvláště závažná recidiva, tedy zvláštní případ tzv. mnohosti trestných činů (spáchání nejméně dvou trestných činů jedním pachatelem). Formální podmínka podle trestního zákona je další, v pořadí alespoň druhé spáchání zvláště závažného zločinu. Materiální podmínka neboli znak zvláště závažné recidivy spočívá v rozhodnutí soudu, že důležitost zvláště závažného zločinu (tedy činu spáchaného naposledy, hodnoceného ve vztahu k zvláště závažnému zločinu předchozímu), je vzhledem k této recidivě a ostatním okolnostem případu vysoká nebo možnost nápravy pachatele je znesnadněná. Soud by měl přihlížet i dobu, která uplynula od posledního odsouzení. Horní hranice trestní sazby trestu odnětí svobody může po zvýšení převyšovat dvacet let.¹¹³

Výjimečný trest odnětí svobody

Do výjimečného trestu odnětí svobody lze zařadit trest odnětí svobody nad dvacet let až do třiceti let a také trest odnětí svobody na doživotí. Obecnou podmínkou pro ukládání výjimečného trestu odnětí svobody stanovenou zákonem podle něhož lze tento trest uložit jen za zvláště závažný zločin, u kterého to trestní zákon dovoluje a to tedy:

- za vraždu spáchanou za okolností zvláště přitěžujících,
- za obecné ohrožení spáchané úmyslně za okolností zvláště přitěžujících a další obecně nebezpečné zločiny,
- za nejtěžší zločiny proti České republice, cizímu státu a mezinárodní organizaci,

---

¹¹² JELÍNEK, J. a kol., *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*, Praha:2014. s. 101-103.

¹¹³ JELÍNEK, J. a kol., *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*, Praha:2014. s. 103.

- za nejtěžší zločiny vojenské,
- za nejtěžší zločiny proti lidskosti, proti míru a válečné.

Nikdy se neobjevuje jako trest jediný, ale vždy je uveden alternativně vedle kratšího trestu odnětí svobody. Další podmínky jsou ustanoveny diferencovaně pro každý z těchto dvou trestů.¹¹⁴

Trest odnětí svobody nad dvacet až do třiceti let může soud uložit jen tehdy, jestli:

- nebezpečnost zvláště závažného zločinu je velmi vysoká,
- nebo možnost nápravy pachatele je nadmíru ztížená.

Trest odnětí svobody na doživotí může soud uložit za předpokladu, že:

- zvláště závažný zločin je mimořádně závažný - vzhledem k zvláště zavrženíhodnému postupu provedení činu nebo k zvláště zavrženíhodné pohnutce nebo k zvláště tvrdému a těžko napravitelnému následku
- a vyměření takového trestu vyžaduje účinná ochrana společnosti nebo není naděje, že by pachatele bylo možné napravit trestem odnětí svobody nad dvacet až do třiceti let.¹¹⁵

Okruh zvláště závažných zločinů, za které lze ukládat trest odnětí svobody na doživotí, je ohraničen na jedenáct zločinů představujících kvalifikované úmyslné usmrcení člověka. Patří sem například vlastizrada, teroristický útok, zavinění úmyslné smrti jiného člověka.¹¹⁶

Pro výkon výjimečného trestu odnětí svobody nad dvacet až do třiceti let jsou odsouzení soudem obvykle zařazováni do věznice se zvýšenou ostrahou, pro výkon doživotního trestu musí být odsouzený zařazený do té nejpřísnější věznice pokaždé. V

¹¹⁴ ŠAMAL, P., NOVOTNÝ O., GŘIVNA T., HERCZEG J., VANDUCHOVÁ M., VOKOUN R. a kol., *Trestní právo hmotné*. Praha: 2014. s. 369.

¹¹⁵ ŠAMAL, P., NOVOTNÝ O., GŘIVNA T., HERCZEG J., VANDUCHOVÁ M., VOKOUN R. a kol., *Trestní právo hmotné*. Praha: 2014. s. 369-370.

¹¹⁶ ŠAMAL, P., NOVOTNÝ O., GŘIVNA T., HERCZEG J., VANDUCHOVÁ M., VOKOUN R. a kol., *Trestní právo hmotné*. Praha: 2014. s. 369-370.

závislosti na vývoji resocializace mohou být odsouzení rozhodnutím soudu přeřazeni do věznice s mírnějším režimem.¹¹⁷

U odsouzených na doživotí k přeřazení lze dojít až po deseti letech výkonu trestu a u odsouzených k mírnější formě výjimečného trestu ne dříve než po výkonu jedné čtvrtiny stanoveného trestu. Podrobnosti výkonu stanovuje zákon o výkonu trestu odnětí svobody a řád výkonu trestu odnětí svobody. Výkon trestu odnětí svobody na doživotí s sebou přináší zvláště velké nebezpečí škodlivých činitelů na odsouzené. Zbavuje odsouzené možnosti návratu do společnosti a může vést k závažným psychickým poruchám jejich osobnosti. Trestní zákoník se snaží o eliminaci těchto negativních důsledků tím, že umožňuje podmíněné propuštění z výkonu doživotního trestu a to po výkonu nejméně dvaceti let tohoto trestu. Opětovné podmíněné propuštění z výkonu doživotního trestu je znemožněno. U ostatních výjimečných trestů odnětí svobody náleží podmíněné propuštění v úvahu po odpykání dvou třetin uloženého trestu. Má-li být výjimečný trest odnětí svobody efektivní a současně lidský, je třeba uplatnit při jeho výkonu kombinaci metod *penitenciárních*¹¹⁸ a léčebných s úmyslem dosáhnout rehabilitace odsouzeného po stránce duševní, fyzické a sociální.¹¹⁹

Mladistvému pachateli je možné uložit trestní opatření odnětí svobody nepodmíněně, avšak trestní sazby odnětí svobody uvedené v trestním zákoníku se redukují na polovinu. Horní hranice trestní sazby však nesmí být nižší než jeden rok a převyšovat maximální hranici pěti let. Mimořádně lze mladistvému pachateli uložit i odnětí svobody na pět až deset let, má-li soud za to, že by uložení trestního opatření odnětí svobody na jeden rok až pět let nepostačovalo, a současně za provedení podmínky, že za provinění mladistvého trestní zákoník dovoluje uložení výjimečného trestu (povaha a vážnost provinění je nadprůměrně vysoká s ohledem na zvláště zavrženíhodný způsob provedení, zvláště zavrženíhodnou pohnutku, atd. Z uvedeného vyplývá, že na rozdíl od dospělého pachatele není možné mladistvému uložit výjimečný trest. U mladistvých pachatelů, kteří nepřekročili devatenáctý rok věku, se odnětí

---

¹¹⁷ Tamtéž.

¹¹⁸ Speciální péče o vězně ve vězení.

¹¹⁹ ŠAMAL, P., NOVOTNÝ O., GRIVNA T., HERCZEG J., VANDUCHOVÁ M., VOKOUN R. a kol., *Trestní právo hmotné*. Praha: 2014. s. 370-371.

svobody nepodmíněně vykonává ve věznicích nebo ve zvláštních odděleních pro mladistvé.¹²⁰

---

¹²⁰ ŠAMAL, P., NOVOTNÝ O., GŘIVNA T., HERCZEG J., VANDUCHOVÁ M., VOKOUN R. a kol., *Trestní právo hmotné*. Praha: 2014. s. 371.

4 VĚZEŇSTVÍ

4.1 Druhy výkonů trestů

Posláním Vězeňské služby České republiky je zajišťování výkonu vazby, výkonu trestu odnětí svobody a bezpečnosti a pořádku v soudních budovách. Vězeňská služba spravuje a střeží věznice a detenční ústavy. Střeží a také předvádí a eskortuje vězněné osoby. K dalším úkolům patří výzkum v oboru penologie, jehož výsledky aplikuje poté v praxi.¹²¹

Vězni jsou rozmístěni ve 35 věznicích, kde se o ně stará více než 11 000 zaměstnanců. Každá věznice má svého ředitele, centrálně správu zajišťuje generální ředitelství, které spadá pod ministerstvo spravedlnosti. V ČR se nachází čtyři typy věznic a to s dohledem, s dozorem, s ostrahou a se zvýšenou ostrahou. Ve věznicích s dohledem vykonávají tresty lidé odsouzení za nejméně závažné trestné činy. Ve věznicích s ostrahou a také se zvýšenou ostrahou jsou pachatelé nejzávažnějších trestných činů. Nejvíce odsouzených, více než 8 000, vykonávají trest ve věznicích s ostrahou. V režimu se zvýšenou ostrahou je zhruba 1100 odsouzených. Za nejzávažnější trestnou činnost je v českých věznicích také 46 vězňů odsouzených na doživotí, z toho 43 mužů a 3 ženy. V jedné věznici lze být zřízeno více oddělení různých typů, pokud tím není ohrožen účel trestu. Vězeňská služba jako součást trestní justice respektuje právní řád České republiky, Listinu základních práv a svobod a Doporučení Rady Evropy.¹²²

Způsob umístění pachatelů k výkonu trestu odnětí svobody

Soud zpravidla zařadí do věznice:

- s dohledem toho pachatele, jemuž byl uložen trest za spáchaný nedbalostní přečin a který dosud nebyl ve výkonu trestu pro úmyslný trestný čin,
- s dozorem toho pachatele, kterému již byl uložen trest za spáchaný nedbalostní přečin a který už byl ve výkonu trestu pro úmyslný trestný čin, nebo toho pachatele, jemuž byl uložen trest za úmyslný trestný čin

¹²¹ *Vězeňská služba České republiky*. [online]. [8.11.2014]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/o-nas/zakladni-informace-4/cile-a-poslani-vs-cr-6124>.

¹²² Tamtéž.

do výše 3let a který dosud nebyl ve výkonu trestu pro úmyslný trestný čin,

- s ostrahou toho pachatele, jemuž byl uložen trest za úmyslný trestný čin a nespĺňuje podmínky pro umístění do věznice s dozorem ani se zvýšenou ostrahou, dále pachatele který byl odsouzen pro spáchaný nedbalostní přečin a nebyl zařazen do výkonu trestu do věznice s dohledem nebo s dozorem,
- se zvýšenou ostrahou toho pachatele s uloženým výjimečným trestem, kterému byl uložen trest odnětí svobody za trestný čin spáchaný ve prospěch organizované zločinecké skupiny a kterému byl z důvodu zvláště závažného zločinu uložen trest odnětí svobody v délce nejméně 8 let, nebo který byl odsouzen za úmyslný trestný čin a během posledních 5 let utekl z vazby či z výkonu trestu.

Těž se přihlíží k tomu, aby odsouzený vykonával trest odnětí svobody co nejbližší místu pobytu blízkých osob. Soud má pravomoc zařadit pachatele do věznice jiného typu, než je dáno zákonem a to pokud má důvodné podezření, že tento typ věznice zaručuje pachateli pozitivnější působení a pomocí toho by mohl vést řádný život. Pro pachatele trestu na doživotí to však neplatí, ty jsou vždy umístěny do věznice se zvýšenou ostrahou. Soud má možnost přeřadit odsouzeného do věznice jiného typu, buď do nižší instance o stupeň nebo do vyšší instance o stupeň. Vždy záleží na chování pachatele a na tom, zda plní všechny uložené povinnosti.¹²³

4.2 Věznice České republiky

V příloze této práce se nachází pro zpestření zajímavý rozhovor s dvakrát odsouzeným vězněm Pavlem X, který se rozhodl promluvit o svém životě a podělit se se svými ne vždy veselými zážitky a zkušenostmi z vězení (a to z doby komunistického režimu a také po tomto období), a také zde nalezneme vězeňský slangový slovník vypracovaný samotnou autorkou pro přiblížení způsobu komunikace mezi vězni. Dále se v příloze nachází výčet konkrétních věznic v České republice a tabulka trestů uložených soudy v České republice v letech 2000 - 2012 pro představu o početnosti trestů.

---

¹²³ JELÍNEK, J. a kol., *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*, Praha:2014. s. 97-98.

ZÁVĚR

Cílem této práce je základní obecné seznámení s tématem trestních sankcí a s jejich výkonem v České republice.

První část práce je zaměřená na základní, avšak důležité informace trestního práva vycházející převážně z trestního zákoníku č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník se dělí na dvě části - na část obecnou a zvláštní, dále také obsahuje ustanovení přechodná a závěrečná. Dále zde nalezneme vymezení a účel trestního práva, jeho prameny (včetně mezinárodních smluv) a vysvětlené teorie účelu trestu, tedy přístupy k ospravedlnění trestu a to přístup retribuční a přístup utilitární.

Práce je dále orientována na druhy trestů. Nejprve jsou představeny základní zásady ukládání trestních sankcí, včetně základních latinských frází. Poté jsou podrobněji vysvětleny a vypsány trestní sankce. Mezi trestní sankce patří tedy tresty a ochranná opatření. Trestní sankce jsou popsány a vysvětleny popořadě od nejméně závažného trestného činu (peněžní pokuta) až k činům nejzávažnějším (nepodmíněný trest odnětí svobody, odnětí svobody na doživotí, trest smrti). Ačkoliv byl trest smrti zrušen a nahrazen trestem odnětí svobody na doživotí, je v této práci zmíněn včetně jeho právní úpravy.

Třetí kapitola popisuje výkon trestů. Blíže je tato kapitola věnována výkonu trestu obecně prospěšných prací, trestu domácího vězení, podmíněnému trestu odnětí svobody, trestu odnětí svobody a výjimečnému trestu odnětí svobody a také mladistvým pachatelům. Informuje o konkrétním výkonu trestu, o podmínkách pro jejich řádné plnění a nápravu pachatele a také o té horší variantě, o následcích jejich neplnění z důvodu porušování či nevykonávání řádně svých povinností. V příloze E se nachází čtyři nejčastěji ukládané tresty za období od roku 2000 - 2012 v České republice a jejich počet za konkrétní rok. Podmíněně odsouzených osob je v naší republice nejvíce a i nadále mají vzestupnou tendenci. Pomocí tohoto trestu mají lidé větší možnost nápravy a začlenění se zpátky do společnosti, což je dle mého názoru velice dobře. Další pozitivní vliv vidím v nepřeplnění věznic, které už v tuto chvíli mají přeplněnou kapacitu. Důvodem je i nová rekonstrukce trestního zákona, která stojí na přesvědčení, že ochrana společnosti je třeba dosahovat především alternativními způsoby trestního postihu.

Trest obecně prospěšných prací je jeden z typických a moderních alternativních trestů. Nahrazuje nepodmíněné odnětí svobody, stejně jako trest domácího vězení. Velmi kladně hodnotím systém kontroly nad výkonem trestu domácího vězení pomocí tzv. náramků, který ve spolupráci s provozovatelem elektronického kontrolního systému, jenž umožňuje detekci pohybu odsouzeného, realizuje na zkušební provoz probační a mediační služba. Dle mého názoru tento systém velice pozitivně přispěl ke zkvalitnění kontroly nad výkonem trestu domácího vězení, protože pachatel trestného činu je pod neustálou kontrolou a každý jeho pohyb je probační a mediační službě znám. Myslím si, že používání "náramků" by bylo přínosem ke zkvalitnění kontroly i pro další výkon trestů, například pro výkon obecně prospěšných prací. Dříve byla kontrola prováděna pouze osobní návštěvou probačního úředníka.

V neposlední řadě se v této práci nachází základní informace o vězeňství, tedy poslání vězeňské služby, druhy výkonů trestů a způsob umístování pachatelů k výkonu trestu odnětí svobody.

Za zajímavé považuji interview s bývalým vězněm Pavlem X a slangový vězeňský slovník, které se nacházejí v příloze. Konkrétně v příloze A a B. Byl to nelehký úkol sehnat ochotného člověka, který byl odsouzen k výkonu trestu ve vězení a to vícekrát než pouze jednou. Samotná příprava na interview vyžadovala hodně času a úsilí. Při rozhovoru jsem se dotazovala bývalého vězně na předem připravené otázky a rovnou jsem si zapisovala přesné odpovědi. Cílem tohoto rozhovoru bylo získání informací o životě ve vězení z pohledu vězně a jaké okolnosti a spáchané činy vedly až k nástupu do výkonu trestu. Dále také pozitivní či negativní vliv na chování odsouzeného a jeho další život. Je zde poukázáno na rozdíly při výkonu trestu za dob komunistického režimu a při výkonu trestu po něm, například omezený výběr knih na čtení ve volné chvíli vězňů pouze na ty knihy s komunistickou tematikou nebo také neumožnění vězňům chodit posilovat.

Všechny předem určené cíle jsem řádně splnila. Myslím si, že práce obsahuje přehledně sepsané základní důležité poznatky z trestního práva a díky tomu je přínosná pro všechny její budoucí čtenáře, ale také je velmi zajímavá a to s pomocí získaných informací od bývalého vězně Pavla X. Jsem si jistá, že tyto informace by jiným způsobem nebyly lehce zjistitelné.

Musím uznat, že trestní právo a s ním spojená problematika v České republice je velmi rozsáhlé a proto tato práce obsahuje pouze základní důležité poznatky a informace.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

CÍSAŘOVÁ, D. a kol. *Trestní právo procesní*. 1. vyd. Praha: Aspi, 2008. ISBN 978-80-7357-348-5.

JELÍNEK, J. *Trestní zákoník a trestní řád: s poznámkami a judikaturou*. 2. vyd. Praha: Leges, 2009. ISBN 978-80-7502-049-9.

KUCHTA, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha: 2005. ISBN 8071798134.

LATA, J. *Účel a smysl trestu*. Praha: 2007. ISBN 8086920240.

NOVOTNÝ, O. *O trestu a vězeňství: studie o funkcích trestu v soudobé naší společnosti*. 2. vyd. Praha: Academia, 1969.

NOVOTNÝ, F. a kol. *Praktikum trestního práva hmotného*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, s. r. o., 2010. ISBN 978-80-7380-252-3.

ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní právo hmotné*. 7. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-616-7.

ŠTURMA, P. a kol. *Trestní právo hmotné: Mezinárodní a evropské kontrolní mechanismy v oblasti lidských práv*. 3. vyd. Praha: C.H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-318-9.

Seznam použitých internetových zdrojů

ESIPA.*Sbírka zákonů.Předpis 9/1996 Sb.* [online]. [cit. 2015-09-13]. Dostupné z:
www.esipa.cz/sbirka/sbsrv.dll/sb?DR=SB&CP=1996s009

ESIPA.*Sbírka zákonů.Předpis 37/1992 Sb.* [online]. [cit. 2015-09-13]. Dostupné z:
<http://www.esipa.cz/sbirka/sbsrv.dll/sb?DR=AZ&CP=1992s037-2013s322>

ESIPA.*Sbírka zákonů.Předpis 104/1991 Sb.* [online]. [cit. 2015-09-13]. Dostupné z:
<http://www.esipa.cz/sbirka/sbsrv.dll/sb?DR=AZ&CP=1991s104-2010m041>

ESIPA.*Sbírka zákonů.Předpis 119/1990 Sb.* [online]. [cit. 2015-09-13]. Dostupné z:
<http://www.esipa.cz/sbirka/sbsrv.dll/sb?DR=AZ&CP=1990s119-1992s633>

ESIPA.*Sbírka zákonů.Předpis 129/2008 Sb.* [online]. [cit. 2015-09-13]. Dostupné z:
<http://www.esipa.cz/sbirka/sbsrv.dll/sb?DR=AZ&CP=2008s129-2011s375>

ESIPA.*Sbírka zákonů.Předpis 141/1961 Sb.* [online]. [cit. 2015-09-13]. Dostupné z:
<http://www.esipa.cz/sbirka/sbsrv.dll/sb?DR=AZ&CP=1961s141-2015s086>

ESIPA.*Sbírka zákonů.Předpis 143/1998 Sb.* [online]. [cit. 2015-09-13]. Dostupné z:
<http://www.esipa.cz/sbirka/sbsrv.dll/sb?DR=SB&CP=1988s143>

ESIPA.*Sbírka zákonů.Předpis 169/1999 Sb.* [online]. [cit. 2015-09-13]. Dostupné z:
<http://www.esipa.cz/sbirka/sbsrv.dll/sb?DR=AZ&CP=1999s169-2013s276>

ESIPA.*Sbírka zákonů.Předpis 175/1990 Sb.* [online]. [cit. 2015-09-13]. Dostupné z:
<http://www.esipa.cz/sbirka/sbsrv.dll/sb?DR=AZ&CP=1990s175-2001s265>

ESIPA.*Sbírka zákonů.Předpis 184/1964 Sb.* [online]. [cit. 2015-09-13]. Dostupné z:
<http://www.esipa.cz/sbirka/sbsrv.dll/sb?DR=SB&CP=1964s184>

ESIPA.*Sbírka zákonů.Předpis 198/1993 Sb.* [online]. [cit. 2015-09-13]. Dostupné z: http://www.esipa.cz/sbirka/sbsrv.dll/sb?DR=AZ&CP=1993s198-2011s220_20110722

ESIPA.*Sbírka zákonů.Předpis 218/2003 Sb.* [online]. [cit. 2015-09-13]. Dostupné z: <http://www.esipa.cz/sbirka/sbsrv.dll/sb?DR=AZ&CP=1961s141-2015s086>

ESIPA.*Sbírka zákonů.Předpis 257/2000 Sb.* [online]. [cit. 2015-09-13]. Dostupné z: <http://www.esipa.cz/sbirka/sbsrv.dll/sb?DR=AZ&CP=2000s257-2013s303>

ESIPA.*Sbírka zákonů.Předpis 418/2011 Sb.* [online]. [cit. 2015-09-13]. Dostupné z: <http://www.esipa.cz/sbirka/sbsrv.dll/sb?DR=AZ&CP=2011s418-2015s086>

ESIPA.*Sbírka zákonů.Předpis 456/2009 Sb.* [online]. [cit. 2015-09-13]. Dostupné z: <http://www.esipa.cz/sbirka/sbsrv.dll/sb?DR=SB&CP=2009s456>

ESIPA.*Sbírka zákonů.Předpis 562/1919 Sb.* [online]. [cit. 2015-09-13]. Dostupné z: <http://www.esipa.cz/sbirka/sbsrv.dll/sb?DR=SB&CP=2009s456>

KURZYCZ.*Ochranná opatření.* [online]. [cit. 2015-02-19]. Dostupné z: <http://zakony.kurzy.cz/40-2009-trestni-zakonik/cast-1-hlava-5-dil-3/>

MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI.*Statistiky.* [online]. [cit. 2015-09-15]. Dostupné z: <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=6371&d=339210>

MOŠTEK,M.*Trestní zákoník.* [online]. [cit. 2015-09-14]. [online]. [13.9.2015]. Dostupné z: <http://www.trestnizakonik.cz/>

PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY.*Listina základních práv a svobod.* [online]. [cit. 2015-09-13]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>

PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY.*Předpis 120/1976 Sb.*[online]. [cit. 2015-09-13]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=120&r=1976>

PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY. *Předpis 209/1992 Sb.* [online]. [cit. 2015-09-13].
Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=209&r=1992>

PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY. *Ústava České republiky.* [online].
[cit. 2015-09-13]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>

PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA. *Poslání a cíle Probační a mediační služba České republiky.* [online]. [cit. 2015-08-11]. Dostupné z: <http://zakony.kurzy.cz/40-2009-trestni-zakonik/cast-1-hlava-5-dil-3/>

ROKYTKA P. *Ministerstvo spravedlnosti-amnestie 1945-2002.* [online]. [cit. 2015-07-15]. Dostupné z:
<http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33&h=1&q=amnestie>

VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. *Cíle a poslání vězeňské služby České republiky.* [online]. [cit. 2014-11-08]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/o-nas/zakladni-informace-4/cile-a-poslani-vs-cr-6124>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A - interview s vězněm

Příloha B - případová studie - slangový vězeňský slovník

Příloha C - tresty uložené soudy v ČR v letech 2000 - 2012

Příloha A

Příprava na interview s vězněm

O bývalém vězni je známo, že je to postarší pán, který si už ledaco zažil a prošel si různými obdobími života. Podle jeho kolegů z práce (vybraná osoba ke zkoumání pracuje jako sezónní dělník) je to prý „hloupý dobrák“ a není nebezpečný, ale i přesto musí být opatrnost na prvním místě. Proto do restaurace, kde je domluvena schůzka, nedorazím sama, ale s doprovodem svého přítele a s pepřovým sprejem v kabelce.

Hlavním účelem tohoto rozhovoru je zjištění důvodu trestné činnosti vybrané osoby, život před pácháním trestné činnosti, život ve vězení a po opuštění vězení. Dále také zanechané následky na životě člověka po opuštění vězení a zjištění funkčnosti českého vězení očima vězně. A samozřejmě různé pikantnosti, které Vám nikdo jiný než člověk, co si tím sám prošel, neřekne.

Otázky jsou bývalému vězni systematicky pokládány a odpovědi jsou ihned zaznamenávány. Pro ověření pravdivosti bude rozhovor se souhlasem bývalého vězně Pavla X nahráván na mobilní telefon.

Před začátkem interview se navzájem s bývalým vězněm představíme a seznámím ho s následujícím průběhem večera. Po jeho souhlasu začnu postupně pokládat připravené otázky, které jsou sestaveny tak, aby neurazily, ale aby se pomocí nich dopátralo cenných informací. Při rozhovoru se k vězni chovám jako k sobě rovného člověku. Po ukončení interview následuje poděkování a vyjádření vděku za ochotu promluvit a přiblížit lidem život tzv. „na druhé straně“.

Odpovědi na otázky

Odpověď na otázku číslo 1: Přejete si zůstat v anonymitě?

- Ano, přeji. A to z toho důvodu, abych Vám mohl sdělit veškeré informace upřímně a bez ostychu. Jsem rád, že mohu svými poznatky a zkušenostmi pomoci ostatním lidem nahlédnout do života ve vězení a také než udělají něco špatného o tom zapřemýšlet a uvědomit si následky svého chování.

Odpověď na otázku číslo 2: Kdy a kde jste se narodil? Kde jste v mládí žil?

Máte (měl jste) rodinu a děti?

- Jmenuji se Pavel. Narodil jsem se v Karviné v říjnu roku 1967.
- S první manželkou jsem žil 9 měsíců (vzali jsme se chvíli po propuštění z prvního vězení, bylo mi tenkrát 23 let), s ní mám dceru Sabinu, je jí 23 let. Poté následoval rozvod. Rozvod byl z důvodu výkonu trestu. Bývalá žena si tenkrát našla jiného muže, nevydržela na mě čekat 5 měsíců.
- Po delší době jsem si našel jinou přítelkyni. S ní mám 4 děti. Žil jsem s ní 16 let. Nejstaršímu synovi je dnes 21 let, nejmladšímu 16 let.

Odpověď na otázku číslo 3: Jste z úplné rodiny? Kolik máte sourozenců?

- Jsem ze 7 sourozenců, jeden umřel před 5 lety, byl to nejstarší bratr. Matka se rozvedla a našla si přítele, bylo mi v té době 13 let. Žil jsem s rodiči do 19 let.

Odpověď na otázku číslo 4: Povyprávějte nám o své rodině, jaké jste měli vztahy, jaké zaměstnání měl otec a jaké matka, sourozenci? Jaké jste měl mládí, co jste studoval, jaké jste měl kamarády? Jaké jste měl cíle a sny?

- Otec byl horník v Ostravě, svářel mosty a vlakové přejezdy. Maminka pracovala od 16 let v JZD. Byli jsme celkem 3 holky a 4 kluci. Všechny tři sestry jsou vyučené a nejstarší bratr je vyučený zedník.
- Já mám jenom základní vzdělání. Učitelka říkala, že jsem zloděj koní, byl jsem neviňátko, ale provedl jsem i to, co učitelky nechápaly. Chodil jsem za školu. Učil jsem se jinak dobře, měl jsem nejhůře na vysvědčení trojky. Kamarádů jsem měl ve škole spoustu, klidně bych se tam i vrátil a rád, škola mě bavila. Chtěl jsem být malíř, natěrač, kvůli zdravotnímu stavu jsem nebyl na školu přijat. Doktor mně to nedovolil. Mohl jsem dělat jen v teple a suchu. Nemohl jsem dělat těžké práce. Mám od narození šelest na srdci.

Odpověď na otázku číslo 5: Byl od Vás z rodiny ještě někdo odsouzen k výkonu trestu? Pokud ano, z jakého důvodu a kolikrát?

- Jenom nejstarší bratr, ale ten už bohužel umřel a byl odsouzen pouze jednou. Důvodem jeho pobytu ve vězení bylo způsobení autonehody. Soud mu uložil trest z nedbalosti.

Odpověď na otázku číslo 6: Kolikrát jste byl odsouzen vy?

- Já jsem byl odsouzen dvakrát k výkonu trestu. Často jsem docházel na kriminální policii na výslechy a také jsem chodil k soudu.

Odpověď na otázku číslo 7: Za co jste byl odsouzen a na jak dlouho? Do jaké věznice jste byl umístěn?

- Poprvé jsem dostal podmíněný trest z důvodu způsobení autonehody. Jeli jsme s kamarády na diskotéku, nabrali jsme po cestě holky do auta, bylo to v listopadu. Byla hrozná mlha, neviděl jsem ani na krok. Byli jsme všichni napití. Podle § 409 jsem byl odsouzen, jako že jsem to auto ukradl, i když to auto bylo půjčené od známého. Bylo mi tenkrát 18 let. Při nehodě se auto třikrát otočilo přes „boudu“. Jeden kamarád na tom zůstal nejhůř – byl v bezvědomí, měl něco s páteří, zůstal jako invalida. Dodnes mě to hodně mrzí. Ostatní skončili v pořádku. Ten nejmladší kamarád z nás - Mirek, od jeho táty jsme měli půjčené auto. Jeho otec chtěl po mně nabourané auto zaplatit. Jednalo se o Škodu Felicii s laminátovou skládací střechou. Peněz jsem měl tenkrát dost, chtěl jsem to auto zaplatit, ale měl jsem podmínku, že si auto po zaplacení nechám, ale to on nesouhlasil. Tak jsem mu ty peníze nakonec nedal. Tak Mirka otec šel a nahlásil mě na policii. Přijela „kriminálka“ a vyšetřovala to. Nejlepší kamarád Mirek, jeho syn, vše svedl na mě, dostal jsem „kriminál“. A ten Mirek, jak na mě vše svedl a podrazil mě, měl za 14 dní nehodu. Dostal ránu silnoproudem a na místě byl mrtvý. Věřím na karmu a myslím si, že to byl trest za to, že na mě všechno svedl, i když to byl tenkrát jeho nápad.
- Dostal jsem cca rok a půl – 18 měsíců v Mladé Boleslavi. Před tím jsem seděl v první instanci vězení dva měsíce v Novém Sedle. Nové Sedlo je v okrese Žatec. Zbytek trestu jsem strávil v nápravní skupině, tam to bylo již trochu lepší. V „jedničce“ se nás snažili převychovat, byla to „magorárna“, ale ne tak hrozná jako v Novém Sedle.

Odpověď na otázku číslo 8: Co Vás vedlo ke spáchání prvního trestného činu?

Uvědomoval jste si následky?

- Skoro jsem za to nemohl, byla to „klukovina“, neuvědomoval jsem si vůbec, že bych mohl havarovat, nebo že by se mohlo něco někomu stát.

Odpověď na otázku číslo 9: Povyprávějte nám o životě ve vězení, kde jste si odseděl Váš první trest. Jaký byl nástup do vězení a první dny ve vězení? Na jak dlouho jste byl odsouzen? Jak vypadal Váš obvyklý den ve vězení? Jaké bylo chování ostatních vězňů? Jaké bylo ubytování, strava? Pracoval jste ve vězení nebo jste využil možnost dalšího vzdělávání? Byla tam tato možnost? Jaké jste sebou mohl mít osobní věci?

- Nástup do vězení byl velmi těžký, bylo mi pouhých 18 let. Zavřeli mě dne 22. prosince, do Nového Sedla jsem se dostal v lednu, tam jsem strávil ty nejhorší první dva měsíce, ty strašně pomalu utíkaly za té totality.
- Pocity při nástupu do vězení byly hrozné, nemohl jsem v noci ani spát. Byla tam obrovská „buzerace za totality“. Tam se muselo každý den pracovat, ve volném čase jsme měli tzv. „pochodáky“, dále suché budičky (to znamenalo, že jsme museli svléknout všechny věci, co jsme měli v „kriminále“, pak je do komínku poskládat, pak se převléci do pyžama, oni zapískali, tak jsme se zase museli obléci, byl to jako trénink, klidně 50 krát denně, aby se „bachaři“ (dnes vězeňská stráž) nenudili, nešlo si tam vůbec odpočinout. Říkal jsem si, že to je horor.
- Bylo tam 600 vězňů v tom Novém Sedle, z toho 500 romských obyvatel. Tenkrát za totality se nesmělo posilovat, to neexistovalo, to povolil až bývalý prezident Václav Havel. Pár vězňů posilovalo na „černo“, ukradli nějaké věci například podložky, vždycky to nějakým způsobem propašovali, stejně jim to policisti zase sebrali, když to zjistili.
- V sobotu po obědě bylo vcelku volno a klid, třeba dvě nebo tři hodiny. Vězňové si sestrojili kytary, hráli na nástroje, ale když to „bachaři“ zjistili, vše jim zase sebrali. Je to neodradilo a pořád vyráběli nové nástroje. Z kousků chleba se dělaly kostky. Byli tam i takoví vězni, kteří si mysleli, že „kriminál“ je jejich (ty už tam seděli třeba 10 let). „Kriminálníci“ seděli všichni pohromadě, kromě vrahů samozřejmě. Ti vězni, co brali drogy, byli z těch všech vězňů nejlepší kluci. Nikdy se ke mně nechovali špatně.

- Knížky tam bývaly, ale mě to moc nezajímalo, protože tam byly komunistické knihy, například „o Leninovi“. Knížky se mohly kdykoliv půjčit. Ale chyběly v nich hodně stránky, tak jsem si je nakonec nepůjčoval vůbec. Vězňové neměli co kouřit, tak kouřili i ty listy z knih či si balili tabák do novin, když byla ta možnost.
- Za totality se muselo chodit do práce, dostal jsem tak 60 korun za měsíc, když jsem pracoval na 120 % tak jsem dostal i 70 korun. Byly to tzv. muklovské peníze. Nyní to už je jinak.
- Ve vězení jsme pili hodně „magorák“, kafe bylo zakázané, kupovaly se sypané čaje (vietnamské a většinou čínské, ty hodně barvily). Do litru vodu se dal celý sáček čaje, byl pak černý jako boty. Někteří dostali prášky od doktora, tak je tím zapíjeli. S prášky – „dormogeny, sant’áky“ se hodně obchodovalo. Po tom vězňi byli úplně mimo, ale pro spoustu z nich to bylo lepší než realita. „Magorák“ jsem pil taky, ale bez prášků, uklidňovalo mě to.
- Bylo nás i 8 vězňů na jednom pokoji, které byly spojené pouze jedinou chodbou. Celkem nás tam napočítali až 60 vězňů na jednu chodbu. Budovy jsou označeny písmeny áčkem, béčkem a céčkem. Na každém domě tomu oddělení někdo velel, ten kdo měl nejvíce odseděno.
- Každý týden byl generální úklid, když se našla nějaká závada, nemohli jsme se ani koukat na televizi. Byla velká „buzerace“, věci a i složené nám „bachaři“ rozhazovali, i když byly skoro perfektně poskládané. Nechali nás i dvě hodiny trénovat a stejně nám pak ty poskládané věci do komínků rozkopli a nechali nás to znovu skládat. Každou chvíli byla nějaká kontrola. Věci nám s ostatními vězňi pomíchali a nechali, abychom si to pak spolu domluvili, ale vězňi lhali a okrádali se navzájem.
- Jídlo tam stálo za nic, prasata se měla lépe než my.
- Do Nového Sedla jsem se dostal v lednu, tam jsem strávil ty dva nekončící měsíce. Museli jsme samozřejmě pracovat, venku byla velká zima a my jsme vyhazovali bláto z potoku. Když jsme nedělali, co oni chtěli, hned nás dali do tzv. díry. Na potocích jsem pracoval měsíc, myslel jsem, že tam umřu. Každý vězeň musel vyházet 10 metrů za půl hodiny, pracovali jsme 8 hodin denně. Když se někomu podařilo zlomit lopatu, dostal 4 týdny v „díře“, tam byla

ubraná strava - poloviční, tam se člověk nedostal ani k cigaretám. Postele přes den zamykali, mohlo se spát jen na zemi na betonu a to bylo tak studené, že se na tom spát nedalo.

- Tabák se vždycky dal nějakým způsobem propašovat, ale bylo to těžké, říkalo se tomu tzv. „koňování“, vězni vymysleli snad všechno, to je asi tím věčným čekáním.
- Ano, hodně krát jsem byl od „bachařů“ zmlácený, hlavně jako nováček. „Buzerace“ byla také i od vězňů - půlka byla tak dobrá a půlka byla špatná.
- Jídlo to byl „velkej mazec“. První šli ti indiáni (myslím tím romské obyvatele). Chodil jsem skoro jako poslední v řadě, „cikáni“ by se i pozabíjeli, museli být všude první. Dostávali jsme jídlo do ešusů. Jedli jsme například v pondělí – brambory vařené zalité koprovou omáčkou, bylo to klidně i tři dny v kuse. Ty brambory byly určené pro prasata, ale dostávali jsme je i my. Ty brambory „smrděly“ a byly zkažené. Rýže byla klidně měsíc v kuse. V Mladé Boleslavi jsme dostávali hlavně brambory. Ve vězení k snídani byl pouze chleba a černé kafe, občas bílá káva, ale s tím vězňové „kšeftovali“, ti co byli u kuchařů (melta - říkali jsme ji nafta, byla hodně hořká). Rohlíky a housky jsme nedostávali. Marmeládu tak jednou za rok. K večeři byla hrachová kaše, ale to byla hrůza, k tomu krajíček chleba, ten se vlastně musel ušetřit z rána. Na 5 vězňů byl jeden bochník chleba. Když jsem si to snědl ráno, tak jsem večer neměl ani kousek.
- V Mladé Boleslavi jsme dělali v automobilce, já konkrétně v lisovně, tam se i vězni oběšovali, i toho jsem tam byl svědkem. Když jsem po roce a půl vylezl z vězení, připadal jsem si, jako kdybych vylezl po 10 letech, ve vězení čas skoro stál.
- Rodiče pro mě přijeli na výstup, dal jsem si dvě piva a byl jsem hned opilý.
- Studovat jsem chtěl, ale nemohl jsem z důvodu zdravotního stavu. V Mladé Boleslavi mi vzali občanský průkaz, chovali se k nám jak k nějaké zvěři, tam jsem musel dělat veškerou práci i přes svůj zdravotní stav. Tam to nikoho nezajímalo.

- Osobní věci (např. řetízky) nám všechny zabavili, nechali si to ve skladě, bohužel tam s tím „kšeftovali“ vězňové, kteří pracovali ve skladě. Mobilní telefony tenkrát ještě nebyly.
- Peníze jsem musel počítat, aby mi vystačily. Kupoval jsem jen obyčejný tabák a papírky, málokdo kouřil cigarety, každý si radši balil, bylo to levnější. Tenkrát byly k sehnání tři druhy tabáku. Když byla nouze, mohli jsme chodit za totality jednou za měsíc do kantýny. Kdo tolik nekouřil, prodal tabák i za 60 korun před tím, než jsme dostali další peníze, jely tyhle „podfuky“, ten vietnamský čaj stál korunu třicet a prodávali ho i za 30 korun.
- Jednou za půl roku mohla rodina poslat balíček, a to pouze do váhy jeden a půl kila. Pokud byl těžší, tak mi ho už nedali. Dostal jsem za rok a půl pouze jeden balíček, další mi zakázali, tak už mi je rodina neposílala. V květnu jsem měl návštěvu a pak mě za měsíc pustili na svobodu.

Odpoověď na otázku číslo 10: Povyprávějte nám o životě po opuštění z prvního vězení, ve kterém jste si odseděl trest za jízdu pod vlivem alkoholu a ublížení na zdraví z nedbalosti. Jaké jste měl pocity po opuštění vězení? Co jste měl v plánu, že dál uděláte? Jaká byla realita? Co Vaše rodina?

- Když už jsem seděl poslední noc, tak to bylo pro mě jako kdybych znovu ožil, nemohl jsem se dočkat, počítal jsem sekundy, minuty, až dojde ten „bachař“, až řekne, pojdte do skladu, převlečte se do civilu a pojdte. Jako kdybych se znovu narodil. Už jsem tam znovu nechtěl, ponaučení tam bylo veliké. První den jsem šel na pivo s kamarády, ale necítil jsem se vůbec svůj, byl jsem rád, že jsem venku, ale byl jsem strašně zmatený, vařil jsem si „magorák“ i doma. Plánoval jsem si, že si dám zákusek, až vylezu z vězení, tam to bylo strašně vzácné, ale realita byla jiná, stejně jsem si ho nedal, měl jsem pouze velké oči. Žaludek jsem měl „scvrklý“, nemohl jsem ještě dlouho jíst normální jídlo.
- Šel jsem se podívat po dívce, kterou jsem měl vyhlédnutou, než mě zavřeli. Našla si jiného, když jsem byl v kriminále. Když jsem vylezl, tak mu dala „kopačky“ a vrátila se ke mně. To byla ta první žena, mám její jméno vytetované na ruce z basy. Tetování bylo tenkrát zakázané, ale vše se dalo propašovat. Rodina měla

radost, hlavně maminka, ta mě měla nejradši ze všech. Říkala mi, ať už nedělám blbosti, moc plakala. Bylo to hodně emotivní, vidět znovu rodinu a sourozence, bylo to lepší než Vánoce. Byl to ten nejhezčí zážitek, největší prožitek v mém životě. Nevlastní otec tam byl taky. S tím jsem měl dobré vztahy, ale tati jsem mu nikdy neříkal. Můj vlastní otec brzy zemřel. Bylo mu 53 let. Ihned jsem si hledal práci, tenkrát jsem i musel. Mamka taky zemřela v nedožitých 53 letech.

Odpověď na otázku číslo 11: Co Vás vedlo ke spáchání dalších trestných činů?

- Po druhé jsem seděl kvůli tomu, že jsem neplatil alimenty. Dali to k soudu, dostal jsem za to prospěšné hodiny, ani ne podmínku, byl jsem čistý – 300 hodin prospěšných prací. To jsem býval na vesnici, okres Hodonín, koupil jsem tam rodinný dům, abych tam býval s druhou ženou. Ale nenáviděl jsem se se starostou obce, nechtěl mi umožnit, abych si tam odpracoval ty prospěšné práce. Tak jsem si to domluvil v další vesnici, rekonstruovala se tam fara, tenkrát jsem si odpracoval asi půlku. Mezi tím jsem prodal dům a přestěhovali jsme se jinam, ale tím pádem jsem nemohl odpracovat zbytek hodin. Psal jsem i soudu, abych si ty hodiny odpracoval jinde, ale nic. Bylo po mě vyhlášeno celostátní pátrání, naháněli mě i 5 měsíců, to jsem nevěděl. Jeli jsme na návštěvu k rodičům mé přítelkyně, měl jsem sebou i psa, který venku strašně štěkal. Dcera se šla podívat co se děje a venku stálo několik policejních aut a obklíčili celý „barák“. Schoval jsem se na půdu do sena, bylo to na udání, a když mě našli, hrozně mě zmlátili.

Odpověď na otázku číslo 12: Povyprávějte nám o životě po dalším odsouzení ve vězení ve Stráži pod Ralskem.

- Když mě našli v tom seně, okamžitě mi dali pouta, doslova mě nakopali do auta, odvezli na stanici do Kyjova, tam se mnou sepsali veškeré papíry pro nástup do vězení a dali mě čekat za mříže, čekat až přijede eskorta. Dali mi necelých 5 měsíců. To už jsem seděl ve Stráži pod Ralskem. Odjakživa mívám smůlu.
- Už byli povolené kytary, o víkendu bylo v „lochu“ veselo. Dostal jsem se na dům G, seděl tam vrah z Valdic, zabil kluka v Hradci Králové, dostal 13 roků a po 10 letech se dostal do Stráže pod Ralskem, kde jsem seděl já a dali

ho ke mně na pokoj. Já jsem byl ve vězení s dozorem. A on měl ostrahu a byl se mnou na pokoji. Spal jsem tam ve strachu, byl to těžký „magor“, byl jsem z něho „vypsychovaný“. Mlátil mě. „Bachaři“ mu nic neřekli, byli ještě při něm. Pohádal jsem se s ním kvůli montérkám a měl jsem peklo, on mi je schoval, neměl jsem v čem jet do práce. Kdybych nejel do práce a neměl montérky, šel bych do „díry“. Naštěstí mi je půjčil jiný vězeň, když jsem dojel z práce, montérky byly zase na stejném místě, prostě těžké psycho.

- V Mladé Boleslavi to bylo lepší než tady. Byli tam lepší vězňové, lépe se k sobě chovali. Tady to bylo úplně hrozné, i jídlo. Jídlo bylo bez chuti a suché. Maso tam nebylo ani jednou, párek občas na snídani, jeden a dva rohlíky k tomu. Obědy a večeře se nedaly jíst. Dostali jsme kostečku sýru a dva rohlíky ráno a to bylo to nejlepší. Když bylo volno a měli jsme vycházky, mohli jsme chodit do koridoru, maximálně na dvě hodiny. V zimě jsme tam nechodili, nebo jen kvůli „kšeftům“. To už byly telefony, když u nás našli telefon se SIM kartou, tak se dostal další rok natvrdo. Bez SIM karty to nevadilo. V roce 2010 mě zatkli a v roce 2014 mě pustili.
- Žena hotová, vzala si úvěr, dům co jsme měli, byl napsaný na ni a o ten přišla. Děti jí vzali do ústavu. Když jsem se vrátil, neměl jsem ani střechu nad hlavou. Už jsem ji po poslední aféře nehledal.

Odpověď na otázku číslo 13: Co následovalo dále? Co jste udělal jako první po opuštění vězení?

- Taky jsem se moc těšil za bývalou ženou. Ze začátku jsem dostával každý týden dopis, pak už ne a to byl hrozný pocit, měl jsem z toho nervy na pochodu. Je to pocit na zbláznění, když ostatní dostávali dopis a já ne. A to mi psala žena jak mě má moc ráda, že se nemůže dočkat, až mě pustí. Pak mi napsala, že už nemůže dál čekat a to mi rvalo srdce. Úplně mě pak ignorovala a psala mi, abych se oběsil a to mě strašně rozhazovalo, vždyť spolu máme 4 děti.
- Zatkli mě v bermudách, které hodně zapáchali, protože byli nastříkané ve vězení proti škůdcům. Vylezl jsem jen v těchto bermudách a to byla zima. Žena slíbila, že mi vše koupí a pošle mi oblečení dřív než mě pustí domů. Žena mně poslala hrozné oblečení, o několik čísel větší rifle, nevím, jestli mi

to udělala schválně, ještě k tomu to byly špinavé věci. Nakoupil jsem si pak věci v bazaru, převlékl jsem se na veřejném záchodě.

- Ona na mě měla počkat v Brně po propuštění, měl jsem číslo na jejího bratra, tak jsem mu volal, že jsem v Hradci Králové a ptal se, jestli tam je Ivana (přítelkyně) a říkal jsem, ať dojede do Brna okolo 17 hodiny, že se sejdem na hlavním nádraží. Opravdu tam byla pro moje překvapení, zkoušela na mě různé intriky, brečela, chtěla si jít někam společně posedět. Měla ráda pivo, pila kolikrát víc než já. Šli jsme do non-stopu, ptal jsem se na děti, ty už byly odebrané, neměla kde bydlet, tak proto. Říkala, že za nimi jezdí.
- Myslel jsem, že půjdeme k její rodině a že tam přespíme, nechal jsem tam za ni poslední peníze. Ráno jsme měli jet za její rodinou, pořád si s někým psala přes mobilní telefon, ale říkala, že píše kamarádce. Dojeli jsme k jejím rodičům, ale cítil jsem, že něco není v pořádku. Šel jsem spát. Měl jsem u sebe ještě hotovost 3500 Kč. Její rodiče mě měli rádi, ale byli zaraženi, když mě viděli. Ta moje přítelkyně stále někam odbíhala. Řekla mi, že jede někam pro ořechy, měla se vrátit za hodinu. A nešla po hodině, po dvou, po třech. Šel jsem se po ní podívat, nezdálo se mi to. Našel jsem ji hned v první hospodě, objímala se s jiným chlapem a ten ji dokonce i líbal. To jsem málem omdlel. Ona si z toho nic nedělala. Jen mi řekla, že mi to nechtěla říkat. A to mi ještě ukradla peníze, když jsem spal. A to si našla bezdomovce, spával na ubytovně a neměl nic. Ještě mě od té doby párkrát otravovala, oblbovala mě, jak mě miluje, ale to bylo poslední. Já už ji nechtěl. Chtěla po mě jen peníze, byla to „těžká mrcha“, asi třikrát jsem jí ještě odpustil, ale pokaždé se mi jen vysmála.
- Děti jsou již venku, bydlí s rodiči matky, kromě Nikolky, ta je ještě v dětském domově, protože tam je ještě nejmladší syn, tak aby tam nebyl sám.

Odpověď na otázku číslo 14: Našel jste si ve vězení kamarády? Setkáváte se s nimi i po opuštění vězení?

- Za ty roky mám pouze jednoho kamaráda z vězení. Teď už se bohužel nevídáme. Ve vězení hodně a spravedlivé lidi téměř nepotkáte.

Odpověď na otázku číslo 15: Jaké bylo chování „bachařů“?

- Za totality se k nám chovali jako k zvířatům, nadávali nám často a sprostě. Mlátili nás i bezdůvodně, jenom že měli čas navíc. Nyní jak je ta demokracie, tak se chovají slušně.
- Večerka byla ve 22:00 hodin, přes den jsme spát nemohli, to nás hned vzbudili a rozházeli nám věci. Ráno se stávalo v 5:00 hodin. Po snídani se šlo hned do práce. Každý den nás dvakrát denně prohledávali, jestli něco nepašujeme.

Odpověď na otázku číslo 16: Bral jste ve vězení nějaké drogy či omamné a psychotropní látky? Bral jste nějaké drogy či omamné a psychotropní látky ještě před nástupem do vězení?

- Před nástupem do vězení jsem nic nebral, pouze jsem pil více alkohol. Viděl jsem hodně, jak se pašovalo a to měli ve vězení protidrogového psa, ale ani pes nic nenašel. S pašováním jsem žádné zkušenosti neměl, kamarádi to uměli roztočit.
- Měl jsem k drogám přístup a i zadarmo. Ostatní vězni si to aplikovali přes „plech“, aby to nepoznali „bachaři“. Já jsem si nedával, stačila mi cigareta a kafe. K takovýmhle věcem jsem míval vždy odpor.

Odpověď na otázku číslo 17: Dalo se do vězení něco propašovat? Jak to fungovalo? Měl jste s tím osobní zkušenosti?

- Dalo se hodně propašovat, vězni jsou opravdu vychytralí. Já jsem nikdy osobně nic nepašoval. „Bachaři“ o pašování ani nevěděli, neměli s tím nic společného.

Odpověď na otázku číslo 18: Tato otázka je trochu intimnější, pokud nechcete, nemusíte na ni odpovídat. Měl jste ve vězení pohlavní styk? Nebo dokonce nucený pohlavní styk? Či pohlavní styk za peníze či drogy?

- To za mě nehrozilo naštěstí. „Buzeranti“ tam jsou doteď. My jsme měli dva na jednom oddíle. Za peníze a drogy jsem tam nikoho provozovat pohlavní styk neviděl. Pouze z dlouhé chvíle. Říkalo se jim spíš košťata, ne homosexuálové. Teď už se oddělují, aby vězni na ně nemohli. Ale oni by ostatním neublížili,

ale zkoušeli to na ostatní. Mě pozvali na čaj a dělali mně návrhy, odmítl jsem, ale nevadilo jim to, chovali se spíš jako malé děti.

Odpověď na otázku číslo 19: Měl jste ve vězení nějaké konflikty s ostatními vězni či s „bachaři“?

- Akorát s tím vrahem z Valdic, se kterým jsem byl na jedné cele ve Stráži pod Ralskem, ten mě chtěl i zabít, byl to těžký „magor“. S „bachaři“ jsem měl potyčky pouze za totalitu. Jinak to nebyli zlí lidi.

Odpověď na otázku číslo 20: Jaké jste si odnesl zkušenosti z vězení?

- Zkušenosti z vězení? Lepší se tam nevracet a také nikdy nikomu nevěřit. Já jsem byl vždycky hloupý dobrák, většinou jsem vše porozdával, nekšeftoval jsem s ostatními.

Odpověď na otázku číslo 21: Pokud byste mohl nyní změnit minulost, jak byste se rozhodl – spáchal či nespáchal byste znovu trestnou činnost? Nebo pobyt ve vězení a jeho následky byly pro Vás tak odstrašujícím případem a poučil jste se z vlastních chyb?

- Kdybych to věděl, tak určitě ne. Nevěděl jsem, jak to tam vypadá. Pro mladé kluky to je to nejhorší, co je může potkat. Poučil jsem se až moc, vše bylo bohužel z mé nedbalosti. Mohl jsem mít hezký život, ruce mám šikovný.

Odpověď na otázku číslo 22: Jaké pro Vás bylo s odstupem času začlenění do běžného života po prvním propuštění z vězení? Jaké bylo začlenění do běžného života po druhém výkonu trestu? Cítíte na sobě nějaké následky způsobené pobytem ve vězení?

- Následky na sobě cítím dodnes. Probíral jsem se z toho hodně dlouho. Po prvním trestu jsem byl do měsíce v pořádku. Po druhém trestu nejsem stále v pořádku, ani dnes. Pořád to mám v hlavě. Myslím na děti, rodinu. Dcera mi píše přes sociální síť.

Odpověď na otázku číslo 23: Povyprávějte nám o nejzajímavějších chvílích a zážitcích, které jste zažil při plnění trestů ve vězení?

- To bylo tenkrát, když jsme jeli s ostatními vězni na nepovinnou brigádu, byli jsme hlídáni čtyřmi „bachaři“ se samopaly a s psy. Jelo nás celkem 25 vězňů. Pracovali jsme pro JZD, sbírali jsme cibuli na poli, nebyla to tak těžká práce. Zaměstnanci z JZD nám dovezli dokonce i svačinu - chleba se salámem a čaj, guláš a knedlíky, jedno pivo. To byl ten nejlepší zážitek, co jsem zažil v kriminále.
- Vězni utíkali z kriminálu, já jsem si to chtěl pouze odsedět a jít. Za mé doby tam byly dva útky a to jeden odsouzený měl už jen měsíc do konce svého výkonu trestu.

Odpověď na otázku číslo 24: Pokud tedy vězeň přecházel z lehčí instance vězení do těžší instance vězení (př. z vězení s dohledem a pak byl ve vězení s ostrahou), jaké zde byly zásadní rozdíly?

- To se říci takhle nedá. Poprvé jsem si odseděl trest v úplně jiné době nežli je teď. Dříve to bylo jinak. Ale mohu říci, že mě podruhé zavřeli do cely s jedním vrahem z Valdic, takže mi to tak i přišlo, že už nesedím v první instanci, i když jsem v ní byl.

Odpověď na otázku číslo 25: Jaké bylo shánění práce po propuštění z vězení?

- Od 16 let jsem pracoval na pile, měl jsem záruku, že se tam můžu vrátit. Po druhém opuštění vězení to už bylo těžší, pustili mě 24. listopadu a v zimním období jsem práci nesehnal. Kvůli tomu, že jsem seděl, mě nechtěl skoro nikdo zaměstnat a ani se neptali, za co jsem seděl.

Odpověď na otázku číslo 26: Jak žijete dnes? Jak vypadá Váš běžný den? Jste takto spokojený?

- Nyní žiji u přátel nedaleko Hradce Králové. Nestěžuji si, ale velice nerad jsem někomu na obtíž. Doufám, že se brzy setkám s dětmi, se kterými si aspoň zatím píši a volám přes sociální síť. Také chci našetřit zatím nějaké peníze, abych jim mohl i dovést nějaké dárky až je uvidím.

- Spokojenost není moc velká, ale přežívám, jak jen se to dá. Zapomenout na děti nelze, to neexistuje. Na bývalou ženu už nemyslím. Tenhle život mě taky moc nebaví, nerad otravuji lidi a to musím bydlet u přátel. Oni mě mají rádi a já je taky. Práci už mám pořád, protože mám šikovné ruce, ale okrádají mě. Nedávno mi ukradli telefon a to mi tvrdili, že ho nemají a pak jsem ho našel u jednoho kolegy v kapse. Dcera by mě chtěla vidět, každou chvíli mi volá a doufám, že naše setkání brzy konečně vyjde. Dcera mámu nenávidí a ona má už jenom mě. Musím se postavit na vlastní nohy, už kvůli nim, nikoho jiného nemají a to mě táhne žít dál.

Konečné zhodnocení interview s vězněm

Rozhovor s bývalým vězněm Pavlem X byl velmi informačně přínosný pro vytvoření jasného obrazu života „na druhé straně“ a účelnosti trestů za spáchané trestné činy přidělené soudem. Za období totalitního režimu podle zkušeností Pavla X, bylo vězení tvrdší, muselo se více a velmi těžce pracovat, byla větší nespravedlnost a nesprávné zacházení s vězni z řad „bachařů“. Také bylo větší omezení volného času, nesmělo se ve věznicích posilovat a jídlo bylo skoro nekonzumovatelné. Možnost vzdělávání ve vězení byla málokdy dostupná.

Po zkušenostech (které mi sdělil bývalý vězeň Pavel X při naší společné diskuzi) s vykonaným trestem ve vězení ve Stráži pod Ralskem, který byl způsobený jeho nedbalostním chováním, kdy nesplnil soudem přidělený proměněný trest určených hodin veřejných prací za neplacení alimentů, jsem ucelila následující zajímavé informace. Ve 21. století už ve vězení nepanují stejné podmínky, které platily dříve. Došlo k poměrně značné změně od dob totalitního režimu. Vězni vykonávající ve vězení své tresty, mohou chodit do posilovny, vzdělávat se, pracovat a vydělávat si i nějaké peníze. Jídlo už je také lepší než dříve. Ale na druhou stranu české věznice jsou pořád místem, ze kterého mají zločinci strach a nechtějí se tam vrátit. Není to žádná dovolená, ale opravdový trest za spáchaný trestný čin. Svoji úlohu vězení z mého pohledu po dlouhém a vyčerpávajícím rozhovoru s vězněm splňuje řádně, je to pro mnohé peklo na zemi.

Bohužel se najdou i někteří, kteří si v tomto „pekle“ zažili až moc a při pobytu v normálním civilním světě se již nedokážou orientovat a raději spáchají další trestnou

činnost, aby se mohli vrátit tam, kam si myslí, že patří. Proto by se stát měl ještě více zaměřit na začleňování bývalých vězňů do reality každodenního života. Spousta bývalých vězňů si nedokáže na svobodě obstarat práci, z důvodu záznamu v trestném rejstříku a nízké kvalitě dosaženého vzdělání, obvykle jenom základního. Když nemají práci, nemají peníze na jídlo, pití, oblečení a ani bydlení a tak nevidí jiné východisko, nežli opět páchat trestnou činnost a vrátit se tam, kde jsou jim tyto základní potřeby poskytnuty. A to přece stát nechce. Potom by výkon trestu nesplňoval svůj účel.

Bývalý vězeň Pavel X měl po opuštění druhého vězení zdaleka jiný přístup. Byl už velmi poučený a do vězení se už nikdy nechtěl vrátit a to také kvůli dětem, o které se matka nedokázala řádně postarat při jeho pobytu ve vězení a proto jí byly děti soudně odebrány. Proto začal ihned po propuštění pracovat a posílat peníze svým dětem, i když sám bydlel v nuzných podmínkách. Nikdy se práce nebál, ruce má šikovné a sám tvrdí, že kdo opravdu chce, práci si i po pobytu ve vězení dokáže sehnat. Není to prý vůbec jednoduché, ale když to člověk vzdá hned na začátku a bude se jen vymlouvat, tak ničeho nikdy nedosáhne. To ostatně funguje i v každodenním životě.

Jako velice negativní přisuzuji českému vězení to, že i přes všechny vynaložené snahy při kontrolování vězňů není česká vězeňská služba schopná eliminovat návykové a psychotropní látky. Z rozhovoru s bývalým vězněm Pavlem X, který žádné drogy nepožíval, je zřejmé, že drogovým dealerům je ve vězení ještě lépe nežli na svobodě a to je odůvodněno tím, že ve vězení mají ještě kvalitnější přístup k těmto látkám. Jakým způsobem se tyto látky do vězení dostávají, je záhadou, protože vězni vždy při opuštění a poté opět při návratu do vězení procházejí přísnými kontrolami.

Sám bývalý vězeň Pavel X připouští, že se mu do vězení nepovedlo nikdy nic propašovat, ale tvrdí, že vězni jsou velmi vynalézaví a vymyslí takové intriky, které by jiného člověka ani ve snu nenapadly.

Zdroj: autorka práce, 2015 (vlastní šetření)

Příloha B

Případová ilustrace – ukázka vězeňského slangového slovníku

V tabulce jsou vybrána slova sestavená s pomocí opakovaného vězně Pavla X. Říká se jí také řeč vězňů. Jako vlastní komunita se spolu trestanci mezi sebou dorozumívají.

Slangový vězeňský slovník	
Arizony	vlasý
Betle	spodní postel
Bidlo	horní postel
Buzně	ňadra ženy
Bachař	pracovník vězeňské služby
Čunin	pracovník vězeňské služby, který kontroluje vězně okénkem ve dveřích cely
Čutka	cigareta
Čůro	nůž
Dárel	strach
Džíp	vězeň, který vykonává služby pro ostatní vězně
El paso - el píčko	ozbrojené přepadení
Chudelit	sebrat vzít
Indián	Rom
Magorák	silný čaj
Máro	chléb
Pampelišky	hubení, slabí vězni
Tejno	Čaj
Veverka	služební pes

Zdroj: autorka práce, 2015 (vlastní šetření)

Příloha C

Tresty uložené soudy v ČR v letech 2000 - 2012

Rok	nepod.trest.od.svob.	podm.odsouz.	peněžitý trest	obec.pros.práce
2000	14 114	35 617	3 571	7 084
2002	9 569	34 942	3 500	13 424
2004	10 192	36 162	2 913	13 031
2006	9 997	38 657	2 678	11 787
2008	10 255	42 157	5 307	11 193
2010	11 818	44 403	3 462	7 420
2012	11 602	45 675	2 847	8 094

Zdroj: Statistická ročenka kriminality 2013, Ministerstvo spravedlnosti ČR¹²⁴

V tabulce se nachází počet trestů uložených soudy v České republice v rozmezí 12 let a to od roku 2000 do roku 2012. První skupinou zleva jsou pachatelé odsouzení nepodmíněným trestem odnětí svobody, druhá a nejpočetnější skupina jsou podmíněně odsouzení pachatelé trestných činů. Peněžitý trest uložený provinilcům je uveden jako třetí skupina. Čtvrtou poslední skupinou jsou tresty uložené ve formě obecně prospěšných prací. Tyto čtyři skupiny patří mezi nejčastěji ukládané tresty.

Podmíněně odsouzených osob od roku 2002 má vzestupnou tendenci, což je z penologického hlediska hodnoceno kladně a to z důvodu dalšího nepřeplnování věznic a tím i nižších finančních nákladů.

V roce 2002 - 2008 se počet ukládaných nepodmíněných trestů odnětí svobody ve srovnání s rokem 2000 podařilo snížit zhruba o jednu třetinu. Po nabytí účinnosti nového trestního zákoníku č. 40/2009 Sb. v roce 2010 lze sledovat jejich vzestupnou tendenci, což lze patrně přičíst zpřísnění trestních sazeb u často se vyskytujících trestných činů, zejména u krádeže, zanedbání povinné výživy, maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání.

Dalším často aplikovaným trestem je trest obecně prospěšných prací, který měl do roku 2002 vzestupný charakter.

¹²⁴ŠAMAL, P., NOVOTNÝ O., GRÍVNA T., HERCZEG J., VANDUCHOVÁ M., VOKOUN R. a kol., *Trestní právo hmotné*. Praha: 2014. s. 306.

Peněžitý trest, který je považovaný v podmínkách tržního hospodářství za účinnou alternativu trestu odnětí svobody, je zde na rozdíl od spousty evropských zemí využíván pouze omezeně a to i přes vytvoření zákonných podmínek. Vinu dávám špatné finanční situaci obyvatelstva.

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Lenka Bohušová

Obor: Evropská hospodářskosprávní činnost

Forma studia: prezenční studium

Název práce: Trestní sankce, výkon trestů

Rok: 2015

Počet stran textu: 43

Celkový počet stran příloh: 18

Počet titulů českých použitých zdrojů: 8

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet internetových zdrojů: 26

Vedoucí práce: JUDr. Martina Prokopová